

Globális szolidaritás és nemzetközi fejlesztési együttműködés

2024

Kutatási jelentés fókuszcsoportos beszélgetések és egy országos reprezentatív közvélemény-kutatás eredményeiről

A HAND Szövetség és a Medián kiadványa



Az Európai Unió támogatásával

Szöveg / MEDIÁN, HAND Szövetség

Szerkesztette / Balogh Réka és Sebesi Nóra

Grafikai terv / Juhász Adrienn

Kiadó / HAND Szövetség

E-mail / info@hand.org.hu

www.hand.org.hu

© 2024 MEDIÁN, HAND Szövetség

Jelen kiadvány az „Együtt egy nyitott, igazságos és fenntartható Európa felé a világban – Negyedik Trió EU Elnökségi Projekt” keretében az Európai Unió társfinanszírozásával valósul meg, a magyar HAND Szövetség; a spanyol La Coordinadora; a belga CNCN-11.11.11 és 11.11.11., mint nemzeti civil szervezeti platformok, valamint a CONCORD, mint európai civil szervezeti szövetség partnerségében, közösen munkálkodva a fenntartható fejlődés és nemzetközi együttműködés területén. Jelen kiadvány tartalmáért kizárólag a szerzők felelnek, és nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió álláspontját.



Az Európai Unió támogatásával

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
1. Bevezetés	5
Módszertan	5
2. Fókuszcsoportos beszélgetések	7
2.1 Tájékozódás a külföldi, nemzetközi történésekről	7
2.2 Magyarország helyzetének megítélése	8
2.3 Globális problémák	9
2.4 Globális szolidaritás	10
2.5 Magyarország, mint támogató	11
2.6 Cselekvés az egyének szintjén	12
2.7 A nemzetközi segítségnyújtás területei, szintjei, nemzetközi kötelezettségvállalások	13
2.8 Szemléletformálás	15
3. Kérdőíves felmérés	15
3.1 Magyarország helyzetének megítélése	15
3.2 Magyarország, mint támogató	18
3.3 Segítségnyújtás nemzetközi szinten	23
3.4 A civil szervezetek és az egyének szerepe	26
3.5. Szemléletformálás	28
4. Összefoglalás	29
FORRÁSOK, HASZNOS LINKEK	31

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A HAND Szövetség megbízásából a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet által 2024 nyarán végzett közvélemény-kutatás azt vizsgálta, hogyan gondolkodnak a magyarok a fejlődő országokról, a globális kihívásokról és a szolidaritásról. A kutatás célja annak feltérképezése volt, hogy mennyire támogatja a lakosság, hogy Magyarország és az EU alacsony és közepes jövedelmű országokban fejlesztési és humanitárius programokat indíttson, valamint, hogy a magyar állam nemzetközi kötelezettségeinek teljesítése mennyire ismert és elfogadott a lakosság körében. A Szövetség arra is kíváncsi volt, hogy az emberek mennyire érdeklődnek és támogatják az ilyen jellegű tevékenységeket, illetve mennyire vannak tisztában a civil szervezetek, különösen a magyar civilek szerepével.

A kutatás kvalitatív és kvantitatív szakaszokra tagolódott. A kvalitatív rész fókuszcsoportos beszélgetéseken alapult, míg a kvantitatív szakasz során országos reprezentatív telefonos felmérés készült 1000 fős mintán, amely a felnőtt lakosságot különböző demográfiai mutatók szerint reprezentálta.

A kutatás a HAND Szövetség magyar EU-s elnökséghez kapcsolódó projektjének része, amelyet az Európai Bizottság támogat. A projekt egyik kiemelt célja, hogy bemutassa a civil szervezetek nemzetközi fejlesztési tevékenységeit, és ennek fontos előfeltétele volt a magyar lakosság véleményének, tájékozottságának felmérése.

Fókuszcsoportos beszélgetések

A válaszadók nem tartják fontosnak a fejlődő országokban zajló események, közügyek nyomon követését, hírfogyasztásuk, a közéleti, politikai érdeklődésük kifejezetten Magyarország-központú, és csak néhány, kitüntetett szerepbe kerülő külföldi esemény kap figyelmet (pl. az amerikai elnökválasztás). A fejlődő országokban zajló események, közügyek távolinak tűnnek számukra, amelyek nincsenek közvetlen hatással Magyarországra, és úgy érzik, ők sem lehetnek innen hatással rájuk.

A résztvevők a világ országai között Magyarországot közepesen fejlett országnak tartják, többek között azokra az információkra alapozva, hogy az uniós országok között több szempontból hátra szorultunk. Többségük szerint ezért még mi is segítségre szorulunk. Ennek ellenére a fiatalabb korosztály (21 és 40 közöttiek) tagjaival zajló beszélgetés résztvevői az általuk is érzékelt hazai problémák ellenére azt hangsúlyozzák, hogy mi is képesek lennénk többet segíteni. Ehhez hozzájárulhat, hogy erőteljesebben érzékelik a világ fejletlenebb részét, ahol szerintük nagyságrendekkel súlyosabb problémákkal küzdenek, mint nálunk.

A globális problémák közül a résztvevők többet azonosítottak, de a globális szolidaritás létezésével kapcsolatban már szkeptikusabbak az ember alapvetően önző hozzáállása miatt. A katasztrófhelyzeteket kivételnek látják, és az ezek kapcsán nyújtott humanitárius támogatásokhoz nagyon pozitívan viszonyulnak. Az idősebbek az éhínség és a szegénység hosszútávú megoldásában sokkal inkább a hosszú távú fejlesztési támogatások szerepét hangsúlyozzák, szemben a humanitárius támogatásokkal.

A válaszadók nem hallottak a fejlődő országok támogatásával kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeinkről. Úgy vélekednek, hogy törekednünk kell vállalásaink teljesítésére, de megértik, ha gazdasági teljesítőképességünk ezt nem feltétlenül engedi.

A válaszadók a nemzetközi intézmények, az ENSZ és az EU szerepét, mind pedig a kormányzatokét fontosnak tartották. Saját szerepük a válaszadók nagy része számára azt jelenti, hogy törekszenek a környezettudatos, fenntartható életforma kialakítására (pl. szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság), ami többségüknek beépült a mindennapjaiba is. Az egyéb cselekvési formák (pl. adományozás, önkéntesség) jelentősen ritkábbak és inkább kapcsolódnak lokális, mint globális ügyekhez.

A globális felelősségvállalásra nevelés sokak számára a környezettudatos neveléssel azonos. A globális szempontok, más kultúrákkal kapcsolatos attitűdök csak nagyon kevés válaszadó beszámolóiban jelentek meg.

Általában a civil szervezetekhez pozitívan viszonyulnak, olyan jellemzőket kapcsolnak hozzájuk, mint tenni akarás, szakértelem, hatékonyság, de alig ismernek civil szervezetet, amely a fejlődő országok támogatásával vagy globális témákkal foglalkozik.

Kérdőíves felmérés

Magyarországot közepes fejlettségű országnak látják az emberek, amelynek elsősorban a saját problémáira kell koncentrálnia, mielőtt más országoknak nyújt segítséget. Ennek ellenére konkrét kérdésekben már támogatóbbak a válaszadók, nagyobb mértékben helyeslik Magyarország szerepvállalását. Kiemelt jelentőségűek a katasztrófa-helyzetek, a népesség nagy arányban helyesli Magyarország szerepvállalását ezekben az esetekben.

A legfontosabb szereplőknek a nemzetközi szervezeteket (ENSZ, EU) tartják az emberek, de a civil szervezetek, a kormány és az egyének szerepét is a közepesnél fontosabbnak ítélik meg. Ezzel szemben a globális szolidaritással foglalkozó civil szervezetek alig ismertek az országban (eltekintve néhány egyházi, vagy állami fenntartású szervezettől).

A globális szolidaritáshoz a népesség nagy aránya tud olyan mindennapi megoldásokon keresztül kapcsolódni, mint a szelektív hulladékgyűjtés vagy a környezetbarát közlekedési mód választása.

A fiatalok a legtöbb kérdésben az átlagnál jelentősen kevésbé tájékozottak, viszont ennek ellenére az átlagnál támogatóbbak. Jól kapcsolódik ehhez, hogy egyöntetű vélemény a társadalomban, hogy szükség van a globális problémákkal kapcsolatos ismeretek bővítésére az oktatásban.

1. Bevezetés

Hogyan gondolkodnak a magyar emberek az úgynevezett fejlődő országokról és a globális kihívásokról, szolidaritásról? Mekkora felelőssége van szerintük a nemzetközi, a hazai és az egyéni szereplőknek ezek megoldásában, segítségében? Az utóbbi évek történései nyomán számos társadalom a bezárkózás irányába indult el, az egész világot érintő problémák azonban nem állnak meg a határoknál: a válasz az összefogásban rejlik. Kérdéses azonban, hogy az egyén szintjén mekkora érdeklődés és igény van a kitekintésre, a cselekvésre, az együttműködésre, hiszen ez kihathat a kollektív fellépésre is. Ezt a fontos szempontot vizsgálja a HAND Szövetség megbízásából a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet által 2024 nyarán végzett közvélemény-kutatás. A vizsgálat célja egyrészt annak feltérképezése volt, hogy a magyar lakosság mennyire van tisztában azzal, illetve mennyire támogatja, hogy a magyar állam és az Európai Unió alacsony és közepes jövedelmű, vagyis az ún. fejlődő országokban nemzetközi fejlesztési és humanitárius programokat hajts végre nemzetközi kötelezettségvállalásaink alapján. Másrészt azt szeretnénk volna megtudni, hogy mennyire érdeklődők, támogatók, elkötelezettek vagy éppen tevékenyek az állampolgárok maguk is ezen a területen, mennyire ismerik a civil szervezetek, különösen a magyar civilek szerepvállalását. A részletes eredményekről az alábbi bekezdések számolnak be, előljáróban azonban elmondható, hogy bár a hazai társadalom fókuszában elsősorban az itthoni kihívásokon és olyan eseményeken van, amelyek közvetlenül befolyásolják az életüket, megjelenik a szolidaritás és a nyitottság a fejlődő országok iránt is, főként katasztrófhelyzetben nyújtott támogatás és néhány hosszútávú beruházás esetén, amely megerősítést és reményt adhat a szakterületen dolgozók számára.

A közvélemény-kutatás része annak az Európai Bizottság által támogatott nemzetközi projektnek, amely az Európai Unió Tanácsának elnökségét ellátó országok fejlesztési civil szövetségeivel, valamint a fejlesztési civil szervezetek európai ernyőszervezetével, a CONCORD Europe-pal együttműködésben valósul meg.¹ A projekt a magyar elnökségre való felkészülést és az elnökség ideje alatt a nemzetközi fejlesztést érintő civil tevékenységeket támogatja, egyik kiemelt prioritása pedig, hogy minél szélesebb körben mutassa be a civil szervezetek munkáját ezen a területen. Ehhez azonban elengedhetetlennek éreztük, hogy felmérjük és megismerjük a magyar lakosság véleményét és tájékozottságát ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban. Az eredmények fontos időbeli összehasonlításra is lehetőséget adnak, hiszen utoljára 2013-ban készült hasonló témájú közvélemény-kutatás², amelyre a releváns pontokon vissza fogunk utalni.

Módszertan

A felmérés vegyes módszertant alkalmazva két főbb részre, egy kvalitatív és egy kvantitatív szakaszra tagolódott. A kvalitatív szakasz, amely két fókuszcsoportos beszélgetésből állt, mintegy előkészítette a kvantitatív, kérdőíves szakaszt, amelynek keretében egy reprezentatív, 1000 fő bevonásával zajló telefonos felmérés készült. A két felmérés eredményei és következtetései témakörönként a további fejezetekben olvashatók.

¹ *Negyedik trió EU elnökségi projekt – Együtt egy nyitott, igazságos és fenntartható Európa felé a világban*, <https://www.hand.org.hu/portfolio/eu-elnoksegi-projekt-egy-nyitott-igazsagos-es-fenntarthato-europa-fele-a-vilagban/>

² *A szolidaritás makro- és mikroszintű aspektusai – Kiket és milyen módon támogat és támogatna Magyarország lakossága itthon és külföldön?*, DemNet kutatási jelentés, 2013

Fókuszcsoporthok

A kvalitatív felmérés során két fókuszcsoporth-ülés zajlott le egyeztetett vezérfonal alapján, 2024. július 1-jén, online formában. A beszélgetések során lehetőség volt mélyebben kibontani a kérdéseket a résztvevőkkel, fényt deríteni arra, hogy miről és honnan tájékozódnak, és főként milyen gondolatok húzódnak meg a háttérben, miért támogatnak vagy zárkóznak el bizonyos segítségnyújtási formáktól, témáktól. A két csoportban eltérő életkorú résztvevők beszélgettek, az egyikben 21 és 40 év közöttiek, míg a másikban 41 és 60 év közöttiek vettek részt.

A jelentésben *dőlt betűvel* jelezzük a résztvevőktől származó szó szerinti idézeteket.

1. táblázat: A fókuszcsoporthok összetétele:

	férfi	nő	fővárosi	vidéki	felső-fokú	közép-fokú	21-30 éves	31-40 éves	41-50 éves	50-60 éves	nem szeretne kormányváltást	kormányváltást szeretne
1.	3	3	1	5	4	2			3	3	3	3
2.	3	3	1	5	3	3	2	4			3	3

Korlátok:

Fontos kiemelni a kvalitatív kutatás korlátait, miszerint az semmilyen tekintetben nem reprezentatív – a miértekre keresi a választ. Az online képességek megléte (internetkapcsolat, kép- és hang) ugyancsak szűrőkritériumként szolgált. A cél az volt, hogy a válaszadók fogalmazásmódjába, gondolkodásába, motivációiba betekintést nyerjünk.

Kérdőíves felmérés

A beszélgetések alapján kialakult egy kép az általános hozzáállásról és az irányokról, amely alapján véglegesíteni lehetett a második szakaszhoz tartozó, immár rövidebb kérdőívet. A fókuszcsoporthokat így egy reprezentatív, 1000 fős véletlen mintán végzett, a felnőttkorú népességet különböző demográfiai mutatók alapján leképező résztvevőkkel készült országos telefonos felmérés követte. A telefonos beszélgetések 2024. július 4-e és július 10-e között zajlottak, melyek során a beszélgetőpartnerek körülbelül 10 perc alatt járták körbe az előzetes kérdéssort; itt utánkövetésre, kifejtésre az időkorlát miatt nem volt mód.

Korlátok

A kvantitatív felmérés során is megállapíthatók bizonyos korlátok: a véletlen minta kisebb torzulásait a KSH adatai alapján statisztikai eljárással, többszempontú súlyozással korrigáltuk. A korrekciót követően a minta pontosan tükrözi a magyarországi felnőtt népesség életkor, nem, lakóhely és végzettség szerinti összetételét. Az adatok hibahatára a teljes népességre vonatkozóan maximum +/- 3%.

2. Fókuszcsoporthos beszélgetések

2.1 Tájékozódás a külföldi, nemzetközi történésekről

Közéleti, politikai érdeklődés, tájékozódás

A hírforrások tekintetében a fókuszcsoporthos beszélgetéseken elhangzottak alapján:

A válaszadók igyekeznek többféle hírforrásból is tájékozódni, elsősorban **online csatornákon** keresztül, de vidéki válaszadók közül többen a helyi médiát is kiemelték. Jelentős szerepük van tehát az **online hírportáloknak** – a leggyakrabban megnevezett felületek között az Indexet, a HVG-t és az Origót találjuk, amelyeket gyakran a Facebookon keresztül keresik fel a megkérdezettek. A hírportálok mellett – vagy akár helyett – többek beszámolójában megjelennek az **online videók, podcastok** (az idősebbek körében több említést kapott a Friderikusz Podcast, a fiatalabbak csoportjában több csatornát is említettek: Önkényes Mérvadó, Pottyondy Edina), és úgy tűnik, a tájékozódásban egyre nagyobb szerepe van a youtubereknek is.

Megfigyelhető a hírforrások közötti különbségtétel aszerint, hogy kormányközelinek, illetve kormánykritikusnak tartanak egy-egy médiumot a válaszadók. Különösen a hírek iránt élénkebben érdeklődők körében a többféle hírforrásból történő tájékozódás egyben azt is jelenti, hogy a másik oldal híreit is megnézik, meghallgatják.

Tájékozódás a határainkon túl történő eseményekről, közéletéről

A határainkon túl történő eseményekről, közéletéről szóló hírek **kevésbé jutnak el** a válaszadókhoz. Ennek két fontos okát látják. Az ő érdeklődésük is kisebb ezek iránt – többen azt élik át, hogy véges a hírekkel kapcsolatos befogadóképességük, és a külföldi történések már csak nagyon válogatottan férnek bele a merítésbe. Továbbá, szerintük maguk a hírforrások is kevesebbet foglalkoznak a határon túli eseményekkel, néhány éppen zajló aktuális történést leszámítva. A nagyobb jelentőségűnek tartott, több figyelmet elnyerő hazánkon kívüli történések az idősebbek és a fiatalabbak körében **nagyban megegyeznek**: az amerikai elnökválasztás, az EU-ban zajló változások az uniós választásokat követően, és az orosz-ukrán háború mind érdeklődésre tartanak számot. Korábban a koronavírus-járvány volt ilyen nagy figyelmet keltő globális téma a fiatalok szerint.

Tájékozódás a fejlődő országokban zajló eseményekről

A válaszadók **nem tartják fontosnak** a fejlődő országokban zajló események, közügyek nyomon követését. Nincs rá igényük, hogy a fejlődő országok jobban megjelenjenek a hírfolyamban, mivel úgy érzik, annyi hír áramlik, hogy ezt már nem is tudnák befogadni. Ha hallanak is ilyen híreket, nem érzik úgy, hogy figyelniük kellene rá. *„Aminek van magyar vonatkozása, arról szívesen olvasnék, de hogy nekik egyébként milyen belügyeik vannak, az nem feltétlenül üti meg azt a küszöböt, amire szívesen áldoznám az időmet.”* Több okkal is magyarázzák az érdektelenségüket, amelyek közül a legfontosabb, hogy úgy érzik, **ezek a történések távol zajlanak**, illetve **közvetlenül nem érintik Magyarországot** (szemben a korábban felsorolt kiemelt figyelmet kiváltó témákkal, mint az amerikai elnökválasztás).

Mivel a leggyakrabban háborúkról, szegénységről, éhínségről szólnak, a fejlődő országokkal kapcsolatos hírek, általában **szomorúságot, együttérzést** keltenek bennük. Ugyanakkor nem gondolják, hogy hatékonyan tudnának tenni valamit, vagy akár az ő feladatuk lenne a fejlődő országok problémáival foglalkozni – *„nem vagyok kompetens ebben”*. A válaszadók úgy látják,

olyan események, változások történnek a fejlődő országokban, amik számukra nehezen érthetők, követhetők, illetve amire **nekik nincs hatásuk**, tehát tehetetlenül állnak előtte.

2.2 Magyarország helyzetének megítélése

Magyarország fejlettségének megítélése

A beszélgetéseken kitértünk arra, hogy fejlettség tekintetében hol helyezik el Magyarországot a többi ország között, ami kapcsán érdekes különbség bontakozott ki az idősebb és a fiatalabb korcsoport között.

Az idősebb válaszadók többféle szempont figyelembevételére alapján a **közepesen fejlett** országok közé sorolják hazánkat (a nők a közepesen fejlett országok alá, a férfiak pedig a középmezőnybe). Véleményük szerint az, hogy az **Európai Unió tagja vagyunk**, a jobb helyzetünket támasztja alá, de bizonyos tényezők azt erősítik, hogy hátrébb van a helyünk ebben a rangsorban. A másik ilyen szempont a **magyarországi szegénység**, még ha ők maguk jobban is élnek, látják, hogy mások milyen szegénységben élhetnek. Szintén a közepes fejlettség érzését táplálja, hogy azt érzik, **megrekedtünk a fejlődésben**, nincs pozitív változás a fejlesztendő területeken (például oktatás, egészségügy). Összességében tehát a középmezőnyt tartják reálisnak – *„nem a világ legrosszabb részére születtünk, de vannak nálunk sokkal tehetősebb országok”*. A fiatalabb (21-40 éves) válaszadókra a fejlettségi szintünkről gondolkodva jellemző volt egy globálisabb szemlélet, és hogy erősebben érzékelik a világnak a fejletlenebb részét, ezért többségük a **fejlett országok** közé sorolta Magyarországot. *„Fejlett ország a világon, rengeteg olyan dolog van, ami más országokban nem adatott meg, például a tiszta csapvíz, szennyvízrendszer, oktatás, egészségügy.”* Ezzel együtt többen hangsúlyozták, hogy a fejlett országok legalsó szegmensébe helyeznék hazánkat elsődlegesen az olyan területek miatt, ahol nagy problémákat látnak: az oktatás, egészségügy helyzete, vagy a vasúti közlekedés állapota. *„A középtől fejlettebb, a fejlettől meg visszább maradt. Van hová fejlődni minden tekintetben. Például az egészségügy vagy az oktatás színvonala.”*

Magyarország ilyen irányú megítélését az is befolyásolja, hogy a fejlettebb világról sokkal több információ jut el hozzájuk. A „számtalvő” országokat hajlamosak jobban figyelembe venni, így alakulhat ki az a téves benyomás, hogy körülbelül ugyanannyi nálunk fejlettebb ország van a világban, mint amennyi fejletlenebb.

Az idősebbek viszont két olyan területet is megneveztek, amelyekben szerintük a fejlettségi szintünk felett teljesítünk: a versenysport és a közbiztonság. Ezek kapcsán érezhetik azt, hogy a „nyugati világ” felől nézve sem kell szégyenkezniük, sőt, büszkék lehetünk.

A tendenciák megítélését tekintve a fiatalabbak kifejezetten pesszimistának bizonyultak – az az érzésük, hogy Magyarország lemarad a fejlettebb államokhoz történő felzárkózásban, amit az is bizonyít számukra, hogy sokan inkább külföldre mennek.

Képesek vagyunk-e a segítségnyújtásra?

A fentiek tükrében érdekes eredmény, hogy a válaszadók **inkább külső segítségre szoruló** országgént tekintenek Magyarországra, különösen az idősebbek. Ebben a korosztályban (41-60 éves) elsősorban a többi uniós államhoz képest rosszabb gazdasági mutatóink, és különösen az uniós forrásokkal kapcsolatos információk táplálják ezt a véleményt. Általában abból indulnak ki, hogy **Magyarország uniós támogatásra szorul**, anélkül nem tudna működni, **az uniós forrásokra pedig mint Magyarországnak nyújtott külső segítségre tekintenek** – *„Az uniós*

források nélkül nem is tudom, hogy mi lenne". Ezt támasztja alá számukra, hogy költségvetési tételek függenek az uniós forrásoktól, és hogy a tanárok fizetésemelését is uniós forrásból tudja csak megoldani a kormány. Néhányan azt is megjegyezték, hogy tovább nehezíti a helyzetünket, hogy hiába kapunk uniós forrásokat, mégsem jutunk előre, nincs fejlődés – ezt a források rossz felhasználásával magyarázzák.

Amíg úgy látják, hogy a költségvetésünk függ az uniós támogatásoktól, addig sokan nem értik, hogyan támogathatunk mi másokat – *„hatalmas összegek mennek afrikai országoknak és határon túli magyaroknak, úgy segítünk, mintha megtehetnénk*". Volt néhány olyan idős válaszadó is, akik egyszerre tekintenek Magyarországra segítségre szoruló és segítségnyújtásra képes országgént: *„Ennek két oldala van. Jól jön, ha kapunk segítséget, de annyira nem vagyunk rossz helyzetben, hogy ne tudnánk segíteni másoknak közben.*” Erre jellemzően valamilyen katasztrófahelyzetben történő segítségnyújtást (pl. mentőcsapatok küldése), illetve a koronavírus-járvány során vakcinák és lélegeztetőgépek adományozását hozták fel példaként.

A fiatalabb válaszadók többsége szerint is inkább segítségre szoruló ország vagyunk: az oktatás, egészségügy rossz helyzete mellett ők is az uniós támogatások jelentőségét emelik ki az ország működtetésében: *„A rengeteg EU-s támogatás nélkül sok minden nem valósult volna meg az országban.*” Ők azonban az idősebbeknél jobban hangsúlyozzák, hogy mi is képesek lennénk segíteni a fejlődő országoknak (például tudásátadással), ha meglenne az erre irányuló **szándék**.

Az is megjelent akadályozó tényezőként, hogy a segítségnyújtásra való képességünket a **korruptió** is akadályozza. *„Ha nagyon akarna Magyarország, tudna segíteni másokon is, csak a pénzek időnként eltűnnek erre felé.*”

2.3 Globális problémák

A felmérés egy része kitért arra is, hogy a résztvevők egyáltalán mit emelnek be a globális kihívások körébe. A fiatalabb és az idősebb válaszadók ugyanazokat tartják a legfontosabb globális problémáknak:

- Klímaválság, klímaváltozás, vízhiány
- Környezetvédelem
- Szegénység, éhínség
- Elvándorlás
- Gazdasági egyenlőtlenségek (a fiatalabb csoportban került említésre) – *„a top egy százaléknál van a világ legtöbb vagyona”*
- Túlnépesedés (az idősebb csoportban került említésre)
- Háborúk (szintén az idősebb csoportban került említésre)

A globális problémákat kétféle módon írták le a beszélgetéseken. Azokat a kihívásokat látják globálisnak, amelyek több országot - az idősebbekre jellemző megközelítés, hogy inkább távolabbi országokat - érintenek, és nem hatnak közvetlenül az ő életükre, legalábbis ma még nem. Másrészt olyan kihívások, amelyek megoldásához az országok közös fellépése szükséges, országonként nem kezelhetők hatékonyan.

Ahogy a tájékozódás kapcsán már említésre került, a globális problémák a tehetetlenség és a szorongás érzéseit válthatják ki az emberekből. *„Amíg a legnagyobb kibocsátók nem írják alá a klímaegyezményt, addig reménytelennek tűnik.*” Sokan igyekeznek arra koncentrálni, amit maguk is megtehetnek, ezzel elkerülve a szorongást. *„Amit meg tudok tenni a saját életemben, azt*

megteszem.” „Ha már ott nem tudok tenni, akkor a környezetemben azért motivál, hogy tegyek valamit.”

2.4 Globális szolidaritás

Létezik-e globális szolidaritás?

A globális szolidaritással kapcsolatban többen nagyon **szkeptikusnak** mutatkoztak mindkét korcsoportban – „*elméletben jól hangzik*”, „*lehetetlen küldetés*”. A globális szolidaritás megnyilvánulását inkább csak hirtelen fellépő, **akut katasztrófhelyzetekben** érzékelik: ezt élhetik át például katasztrófa sújtotta országoknak vagy az ukrán menekülteknek nyújtott segítség kapcsán. Összességében azonban nem ezt gondolják az országok között működő alapvető mozgóerőnek. Többen úgy vélik, magából az **emberi természetből inkább az ellenségeskedés, rivalizálás, saját érdekek érvényesítése fakad** – ami az államok szintjén is megjelenik. A globális szolidaritás megvalósulása előtt tehát komoly **akadályokat** látnak. Véleményük szerint, ha segítenek is más országokat egyes államok, gyakran azt is inkább az **önös érdekek** vezérik – például az Európai Unió törekszik rá, hogy segítse az afrikai országokat, de inkább magát menti ezzel, hogy kevesebb bevándorló érkezzon. Ehhez kapcsolódik, hogy a válaszadók **nem tudnak** az ENSZ-es nemzetközi keretrendszer, a **Fenntartható Fejlődési Célok meglétéről** sem, amely a nemzetközi közösség kezdeményezéseként az egyenlőtlenségek, a szegénység, a klímaváltozás és az egyéb globális problémák közös erővel történő leküzdésére irányul.

Egyénként is **nehéznek érzik távol lévő emberekkel szolidárisnak lenni**, főleg amikor a közvetlen környezetükben is volna segítségre szoruló – „*ha segíteni akarok, inkább a környezetemben találok rá módot*”, „*az átlag ember empátiája addig nem terjed el, hogy az afrikai emberekért aggódjon*”.

Többen az **információhiányt** is kiemelték a segítségnyújtás mikéntjével kapcsolatban, mint akadályt – „*sokan, ha szeretnék is valamit tenni, azt sem tudják, hogy hogy fogjanak neki*”, „*sokszor volt, hogy nem valós szervezetek kaptak adományokat*”.

A fejlődő országok támogatása

Bár a globális szolidaritás létezését a résztvevők döntő többsége kétségbe vonja, a fejlődő országok támogatásával egyetértenek, különösen a fiatalabbak. A támogatásoknak két formáját vizsgáltuk: míg a humanitárius segítségnyújtás akut katasztrófhelyzetekben az élet- és vagyonmentést helyezi előtérbe, addig a hosszútávú fejlesztési törekvések tartós alapokat fektetnek le az állami és társadalmi fejlődés megalapozásához.

Humanitárius támogatások

Abban egyetértés mutatkozott a válaszadók között, hogy **katasztrófhelyzetben** segíteni kell a bajba jutott országnak – az adott ország fejlettségi szintjétől, gazdasági helyzetétől függetlenül, ideértve tehát a gazdagabb országokat is. Ez a támogatásoknak az a típusa, melyet nem fejlett és fejlődő országok viszonylatában értelmeznek, hanem attól függetlenül.

Az **éhínséggel** kapcsolatos humanitárius támogatásokat viszont az idősebbek közül többen nem tartják célravezetőnek, ezért nem igazán értenek egyet vele – „*ha humanitárius segítségnyújtásként csak etetjük őket, az nem fenntartható*”.

Hosszú távú fejlesztési támogatások

Az éhínség, a szegénység kezelésében a hosszú távú fejlesztési támogatás jól beleillik a válaszadók által alapigazságként kezelt véleménybe, hogy a rászorulóknak nem halat kell adni, hanem halászhálót, illetve meg kell tanítani őket halászni. Az idősebbek által gyakran hangoztatott érv emellett, hogy ha a hosszú távú fejlesztési támogatásoknak köszönhetően megtörténik a fejlődés, egy idő után már nem lesz szükség támogatásra, és a kedvezményezett ország önállóan is működtetni tudja saját gazdasági folyamatait, szociális szolgáltatásait. Ezek megalapozását elsősorban a munkahelyteremtés, infrastrukturális beruházások, tudástranszfer és az oktatás területeinek fellendítésében látják a válaszadók. A két ország között kiépíthető gazdasági kapcsolatokat szintén fontos szempontnak gondolják, különösen az idősebbek, hiszen messzebb mutató eredményeket várnak tőle – ha fejlődik a gazdaság, ha stabilitás jön létre, az a migrációs nyomást is csökkentheti.

A csoportok azonban a pozitív hatások mellett a fejlődő országok támogatásának néhány **veszélyét** is kiemelték:

- A fejlődő országokban újabb igények ébredhetnek a támogatás, a fejlődés nyomán – ezek feszültséget, további elvárásokat szülhetnek.
- Ha nem jó kezdekbe kerül a támogatás, az szintén konfliktusokhoz vezethet – erre példaként a palesztinok támogatását említette az egyik résztvevő.

2.5 Magyarország, mint támogató

Az alapfogalmak körbejárása után kitértünk a Magyarország által nyújtott támogatásokra is, illetve rákérdeztünk, hogy ennek kapcsán milyen gondolatok fogalmazódnak meg a válaszadóknakban.

Kérdésünkre a két fókuszcsoport ugyanazokat a támogatásokat idézte fel:

- Törökországi földrengés és egyéb katasztrófák - *„Katasztrófa helyzetben mindig az elsők között vagyunk, akik odaérnek.”*
- COVID-vakcinák, lélegeztetőgépek átadása - *„ha nekünk fölösleges, más országnak meg nincsen, akkor adjuk oda.”*
- Ukrán menekültek támogatása
- Határon túli magyarok, szomszédos országok támogatása
- Csádi szerepvállalás

Ezekre reflektálva a fiatalok többségében alapvetően **pozitív** érzéseket vált ki, ha Magyarországot támogatói szerepben látják: *„Nem mi megyünk kuncsorogni, hanem azt mondjuk, nekünk ez van, és megosztjuk veletek.”* Az idősebbeket már jobban megosztotta ez a kérdés; főként a kormánnyal kapcsolatos attitűdjük befolyásolta a nézőpontjukat, így azok, akik rosszabbnak ítélik meg az ország állapotát, a kormány nyújtotta támogatásokhoz is elítélőbben viszonyulnak. Ez utóbbi csoport tagjai egyrészt azt hangsúlyozták, hogy itthon is szükség lenne a forrásokra (főként az egészségügy, oktatás terén); szerintük **nem tartunk még ott, hogy másoknak támogatást biztosítsunk**. Másrészt nem feltétlenül az érdek nélküli jószándékot feltételezik a kormány oldaláról: *„Állunk mi olyan jól, hogy ezt megtehetjük?! Amellett, hogy örülök neki.”*, *„Ennek van valami oka. Politikai oka, valaki ebből hasznot tud húzni.”*, *„PR íze van, a kormánynak egy jó pont, hogy tudja reklámozni, hogy itt segít az ország, ott segít az ország. Valószínűleg egyéneknek is hasznot hoz.”*

A támogatások mellett állást foglalók viszont pozitív érzésekről számoltak be. Jellemzően ők az ország állapotát sem látják olyan tragikusan, és a magyar kormány szándékait is pozitívabbnak gondolják: „Nemes dolog.”, „Bennem ez abszolút pozitív érzéseket kelt, hogy persze adjunk. Nem érzem, hogy annyira rosszul állnánk, hogy ne tudnánk adni.”

A határon túli magyarok támogatása viszont **könnyen negatív érzéseket, gondolatokat** ébreszt a fiatalabbakban és az idősebbekben egyaránt – ezzel kapcsolatosan gyakran a magyarországi iskolák, kórházak állapota az első gondolat: „Igazából megint magunknak segítünk, mert ilyenkor igazából sokszor a külhoni magyaroknak segítünk Szerbiában, Romániában.”, „Sokszor nem az adományon van a hangsúly, hanem hogy Magyarország segít. [...] Itthon is vannak nagy problémák, jóval nagyobb problémák néha.”, „Én már feltételezek biznissiket ebben, hogy mondjuk a határon túli magyarságnak felépítünk egy templomot.”

A fiatalabbak szerint a magyarok területének támogatása helyett a fejlődésben elmaradottabb területekre kellene koncentrálni a segítségnyújtással.

Két területen **nagy az egyetértés** a támogatásokat illetően:

1) **Katasztrófa esetén történő segítségnyújtás** – akár már az országimázs részének is tekinthető, hogy ilyen helyzetekben mentőcsapatokat tudunk küldeni.

2) **Olyan készletek, források átadása, amiről úgy vélik, hogy Magyarországnak sok van belőle**, akár felesleggel rendelkezik:

- *gyógyszerek, vakcinák* – a COVID-vakcinák, lélegeztetőgépek átadása pozitív példaként maradt meg sokakban, és vannak, akik úgy gondolják, a gyógyszeripar egyébként is olyan terület, ami Magyarország erőssége, több gyógyszergyárunk is van.
- *tudásátadás* – nem tudtak pontos példákat mondani erre, de a fenntartható mezőgazdasággal kapcsolatban például elképzelhetőnek tartják, hogy az itt felhalmozott tudás megosztása jelentőséggel bírhat.

2.6 Cselekvés az egyének szintjén

A beszélgetések során kitértünk arra a témára is, hogy mit tettek eddig a megkérdezettek a globális léptékű kihívások és a fejlődő országokban meglévő problémák kezelése érdekében - arra próbáltunk fényt deríteni, hogy mennyire tevékeny a lakosság, mi az, amit személyes felelősségként és feladatként, lehetőségként élnek meg ebben a témában.

Fenntarthatóság, környezetvédelem

Nagyon sokan számoltak be arról, hogy a **saját környezetükben** megteszik, amit tudnak - ami elsősorban azt jelenti, hogy szelektíven gyűjtik a szemetet, nem pazarolnak ételt vagy energiát, a fogyasztásukat általában megpróbálják észszerű keretek között tartani. Legtöbbször úgy vélik, az ő kompetenciájuk eddig tart, nem gondolják, hogy ennél nagyobb hatással lehetnek.

Adományozás, az adó 1%-ának a felajánlása

Többen támogatnak valamilyen szeretetszolgálatot (pl. Máltai Szeretetszolgálat) vagy nemzetközi segélyszervezetet (pl. Vöröskereszt). A **fejlődő országok támogatásával foglalkozó egyéb releváns civil szervezetet azonban nem tudtak említeni.**

A beszámolók azt mutatják, az adományozásaik elsődleges célja, hogy a szegénység ellen tegyenek valamit, segítsenek a rászorulóknak, elesetteknek, és nem kifejezetten a fejlődő országokra gondolnak, amikor ezt teszik.

Önkéntesség

Néhányan személyesen is részt vettek adománygyűjtő akciókban, illetve - volt, aki gyermekekkel foglalkozott önkéntesként (környezetvédelmi témakörben) – a válaszadó beszámolója azt mutatja, inkább a gyermekek ingyenes foglalkoztatása volt a hangsúlyos cél, és nem a szemléletformálás.

2.7 A nemzetközi segítségnyújtás területei, szintjei, nemzetközi kötelezettségvállalások

A nemzetközi fejlesztés fontosabbnak tartott területei

Ahogy említettük, a fejlődő országok kapcsán különösen az idősebbek abból indulnak ki, hogy nem halat kell adni, hanem halászhálót, illetve a halászathoz szükséges tudást. Ennek megfelelően azokat a beavatkozási pontokat, fejlesztési célokat tartják a legfontosabbnak, amelyek mentén a fejlődő országok elindulhatnak a fenntartható fejlődés útján. Ennek több fontos pillérét látják:

- **Gazdasági fejlesztés és foglalkoztatás** (ebbe beleértik a mezőgazdasági, az ipari, infrastrukturális, energetikai fejlesztéseket)
- **Környezetvédelem** (ebbe beletartozónak gondolják az éghajlatváltozás, valamint a víz és higiénia témaköreit)
- Ezeken kívül az **oktatást** és az **egészségügyet** is fontos fejlesztési területként azonosítják.

A fiatalabbak kicsit másként vélekedtek: szerintük az **élelmezés**, az **egészségügy**, a **biztonság** és az **oktatás** a legalapvetőbb beavatkozási pontok, ezek után következhet a többi.

Bár az oktatás és az egészségügy mindkét korcsoport szerint fontos beavatkozási pontok, az ezekhez való viszonyulásokra hat az, hogy éppen ezen a két területen látják a legnagyobb problémákat Magyarországon. Nehéz azonosulni más országok támogatásával, hogy sokaknak az az első gondolata, ezen a téren Magyarországon is alapvető fejlesztésekre lenne szükség.

A **jogalkotással** és jogrenddel kapcsolatos célokról úgy vélik a válaszadók, hogy fontosak (hiszen a belső konfliktusok nehezítik a fejlődési célok elérését, az eredmények fennmaradását), mégis **óvatosabbak ezen a téren**: *„Nem feltétlenül működőképes az, ha a mi kultúránkat vagy működési rendünket erőltetjük rá ezekre az országokra, melyeknek nagyon különböző körülményeik vannak.”*

A segítségnyújtás szintjei

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy az egyes államok szintjén vagy államok feletti, esetleg alatti szinten látják megfelelőbbnek a fejlődő országok támogatásának kezelését.

A fiatalok több forrást, **nagyobb hatékonyságot látnak az államok feletti működésben**. Minél költségesebb fejlesztésről, támogatásról van szó, annál inkább úgy érzik, hogy az államok feletti szint a megfelelő döntés: *„Ezek nagyon költséges dolgok (a fejlesztési támogatások), jobb, ha az EU-ra bízunk.”* Így a fiatalabbak a hatékonyság miatt az államok feletti szint mellett tették le inkább a voksukat, de körükben is felmerült az a kérdés, hogy az államok feletti szint nem hozhat-e olyan helyzetet, amelyben kötelezve lesz egy állam egy másik támogatására, pedig magától nem tenné azt.

A kormánnyal szimpatizáló idősebb válaszadók szerint egyértelműen **az államnak kell döntési pozícióban lennie**, a kormányok feletti szereplőket (például ENSZ, EU) inkább javaslatokat tevő szakértői szerepben látják szívesen: „*A segítségnyújtásnak önkéntesnek kell lennie, a döntést annak kell meghoznia, aki az erőforrással rendelkezik.*” Ahogy utaltunk rá, mások ezzel ellenkezőleg, inkább bizalmatlanok a jelenlegi kormánnyal szemben – ők azt gondolják, a támogatások terén is az önös érdekek vezérlik elsősorban.

A fejlődő országok támogatásával foglalkozó **civil szervezeteket alig ismernek** a válaszadók – erről gondolkodva inkább nemzetközi szervezetek jutnak eszükbe, pl. WHO, UNICEF. Magyarországról csak a Máltai Szeretetszolgálatot említették, amiről nem tudják, hogy civil szervezet. Annak ellenére, hogy nem ismernek ilyen civil szervezeteket, **pozitívan** gondolkoznak a szerepvállalásukról – speciális tudást, szakértelmet, tenni akarást kapcsolnak hozzájuk. „*Hatékonyabbak – lehet, hogy jobban tudják tartani a kapcsolatot a megsegítettekkel.*” „*Kormányfüggetlen. Jobban elhiszem, hogy ezt tényleg nem azért csinálják, hogy saját magukat reklámozzák.*”

Nemzetközi kötelezettségvállalások

Magyarország az ENSZ és az EU tagjaként vállalta, hogy a fejlődő országoknak nyújtott támogatások terén éves ráfordításai elérik a 0,33%-os ODA/GNI arányt, amely az OECD fejlett államai által nyújtott hivatalos fejlesztési támogatást (official development assistance=ODA) és a bruttó nemzeti jövedelmet (gross national income=GNI) viszonyítja egymáshoz. Ennek elérésére hazánk nemzeti szinten is határozott meg célszámot, mely szerint 2025-ig ennek az arányszámnak el kell érnie a 0,25%-ot. Nagy sikerként könyvelhető el, hogy a vállalást sok évi stagnálás után az elmúlt 4-5 év során folyamatosan meghaladtuk 0,27% körüli értékkel, azonban a 2023-as előzetes OECD adatok jelentős visszaesést mutatnak, így jelenleg 0,15%-on áll a mutató.

A válaszadók **nem hallottak** a fejlődő országok támogatásával kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeinkről, mindamelllett alapvetően úgy vélekednek, hogy törekednünk kell a vállalásaink teljesítésére. Ugyanakkor **sokan nagyon megértők** azzal kapcsolatban, hogy tavaly messze **elmaradtunk ettől a vállalástól**. Különösen azok bizonyultak megértőnek (jellemzően az idősebbek), akik a tavalyi gazdasági problémákat súlyosabbnak látják: „*Vannak olyan helyzetek, amikor a nemzeti érdekek ezt kicsit felül kell, hogy írják.*”, „*Teljesen vállalható ez a visszaesés.*”

Azt **nehezen tudják megítélni**, hogy sok vagy kevés, hogy az EU évente 1,5-2 milliárd eurót költ nemzetközi fejlesztésre és humanitárius segélyezésre. Egy ekkora összeghez nehezen tudnak viszonyulni. **Adófizetőnként 4-5 eurós összeggel számolva már jobban át tudják érezni**, hogy mekkora terhet jelent ez, és **megfelelőnek** érzik. Sőt a fiatalabbak közül többen úgy gondolják, ez nem sok.

Magyarország nemzetközi szerepvállalásához szorosan kötődik, hogy 2024. július és december között fél éven át betölti az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét. Erről a tényről hallottak a válaszadók, a fejlődő országok támogatásának kérdését azonban **nem tartják annyira jelentősnek**, hogy azt mindenképpen napirendre kellene venni a magyar elnökség alatt.

2.8 Szemléletformálás

A globális kihívások kérdéseivel foglalkozó oktatási megközelítés, az ún. globális felelősségvállalásra nevelés a társadalmi, gazdasági, politikai és környezeti egyenlőtlenségek, valamint a globális folyamatok megismerését és megértését szolgálja. Célja az ismeretek átadása,

a képességek és attitűdök fejlesztése annak érdekében, hogy az egyén érzékenyebbé váljon, társadalmi részvétele növekedjen, valamint a jövő generációk iránti felelőssége kialakuljon.

A koncepció ugyanakkor leginkább a **környezettudatos életmódra való nevelést** jelenti a válaszadók számára – „*hogy a gyerekek megtanulják, hogy nem egy ilyen túlfogyasztó társadalmat kell fenntartani*”. Csak egy-két (fiatalabb) válaszadó értette ebbe bele a más kultúrák iránti nyitottságot, valamint azt a globális szemléletmódot, hogy ami a világ másik részén történik, az hatással van ránk is.

Az idősebb résztvevők szerint sokszor maga a **felelősségvállalásra való nevelés is hiányzik** a családokból, az iskolai közösségekből - „*kicsiben sem valósul meg, hol van még a globális*”. Az idősebbek a **családi nevelést** tartják elsődlegesnek a szemléletformálásban. Az egyik pedagógus résztvevő is szkeptikusnak mutatkozott az oktatási programok hatékonyságával kapcsolatban: „*Amit otthonról hoznak, az vagy megerősíti, vagy semmissé teszi a munkánkat*”.

A fiatalabbak inkább az **iskolai oktatásból** hiányolják ezt a szemléletformálást – „*Maximum egy órán esik erről szó, ha van egy kis idő a nyitva- meg a zárvatermők között.*”

A válaszadók **nem ismernek** olyan civil szervezetet, amelynek globális ügyekkel foglalkozó oktatási programja lenne.

3. Kérdőíves felmérés

Ebben a fejezetben a telefonos kérdőív mentén mutatjuk be a megkérdezettek által adott válaszokat. A kérdőív a fókuszcsoporthoz beszélgetések vezérfonala és az ott kapott visszajelzések alapján került összeállításra, így részben lefedi az előző fejezetben bemutatott témaköröket, azonban fontos különbség, hogy a telefonos felmérés már reprezentatív csoporttal készült, tehát eredményei a teljes magyar lakosságra vonatkoztathatók.

3.1 Magyarország helyzetének megítélése

1. kérdés: Ha a világ országainak fejlettségi szintjére gondol, akkor hol helyezkedik el Magyarország a többi országhoz képest? (1. ábra)

A **magyar népesség Magyarországot a világ országainak középmezőnyébe sorolja** a fejlettség tekintetében. A tízfokú skála átlagához (5,5) képest kicsit alacsonyabbra helyezik az országot, átlagosan 4,8-as fejlettségi szintet társítanak hozzá.

Nincs jelentős különbség a vizsgált demográfiai csoportok véleményében, az összes csoportátlag 4,4 pont és 5,3 pont között szóródik. Úgy tűnik, hogy a magyarok nemtől, kortól, végzettségtől, urbanizáltságtól és saját jövedelmüktől függetlenül közepes fejlettségűnek, vagy az átlagostól enyhén kevésbé fejlettnek ítélik meg Magyarországot a világ országainak rangsorában.

1. ábra

Ha a világ országainak fejlettségi szintjére gondol, akkor hol helyezkedik el Magyarország a többi országhoz képest? (átlagpontoszám 1=legkevésbé fejlett, 10=legfejlettebb ország)

	TELJES NÉPESSÉG	4,8
nem	férfi	5
	nő	4,7
korcsoport	18-29 éves	4,7
	30-39 éves	4,5
	40-49 éves	5
	50-64 éves	5
	65 éves, vagy idősebb	4,8
végzettség	legfeljebb 8 általános szakmunkásképző	5,1
	érettségi, szakérettségi	4,4
	felsőfokú végzettség	4,7
		5,2
településtípus	főváros	4,9
	megyei jogú város	4,6
	egyéb város	4,8
	község	4,9
egy főre jutó jövedelem	legfeljebb 100 ezer Ft	4,5
	101 - 150 ezer Ft	4,7
	151 - 200 ezer Ft	5,3
	201 - 300 ezer Ft	4,7
	több mint 300 ezer Ft	5
politikai álláspont	legyen kormányváltás	4,1
	maradjon a kormány	5,9

A politikai irányultság mentén van a legnagyobb különbség a kérdés megítélésében: a kormánypártiak jelentősen jobbnak ítélik meg Magyarország fejlettségi szintjét (5,9), míg azok, akik kormányváltást szeretnének, csupán 4,1 pontra értékelték azt a 10-es skálán.

2. kérdés: Magyarország segítségnyújtási képességének megítélése (2. ábra)

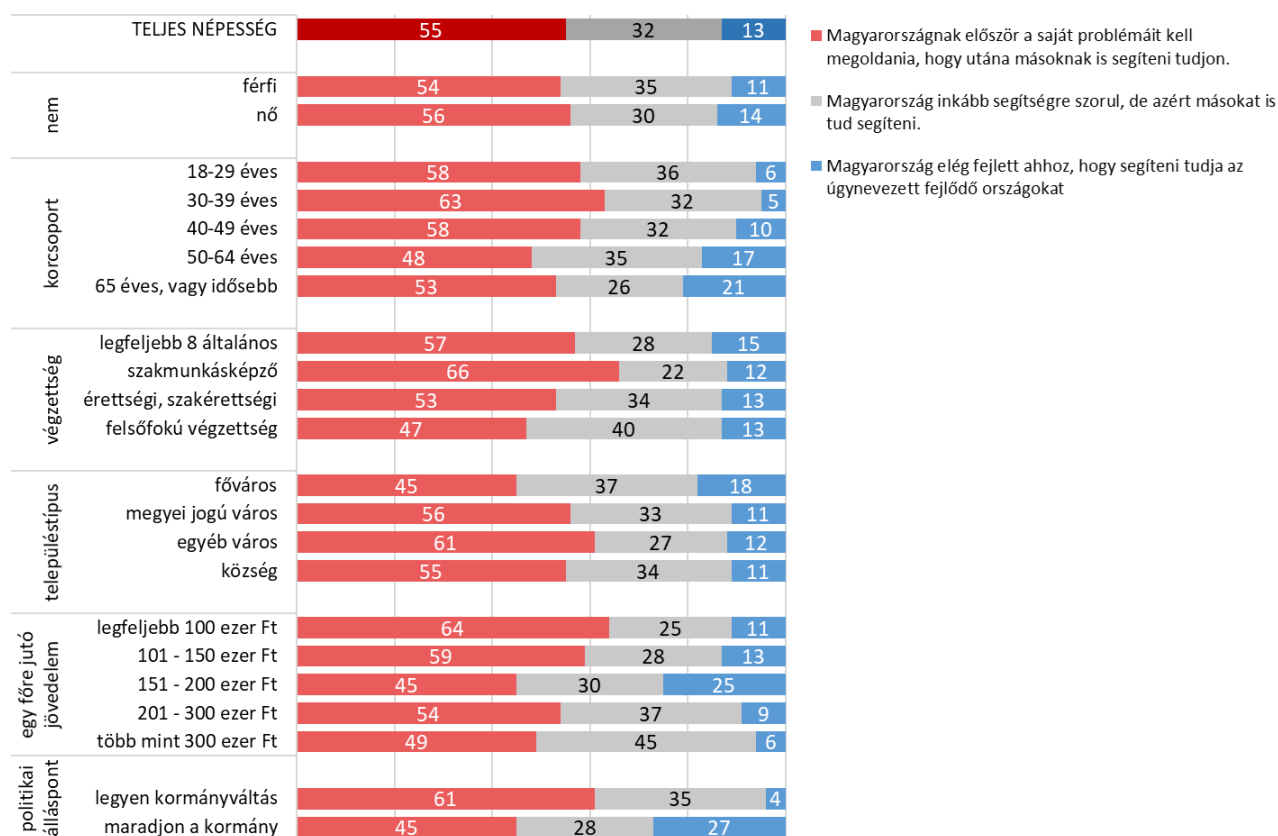
A népesség több mint fele (55%) szerint Magyarországnak először a saját problémáit kell megoldania és csak utána tud más országoknak segíteni. Az emberek 32%-a úgy véli, hogy az ország segítségre is szorul, de másokat is tud segíteni, és csupán 13% szerint elég fejlett ahhoz, hogy tudja segíteni a rászoruló országokat.

Az 50 alatti korosztályban egy kicsit nagyobb az aránya azoknak, akik elzárkóznak a segítségnyújtástól (60% körül), míg az ennél idősebbek között ez az arány csak 50% körül mozog. A fiatalabbak jóval kisebb arányban érzik úgy, hogy Magyarország elég fejlett ahhoz, hogy segíteni tudja az úgynevezett fejlődő országokat (39 éves korig 5-6%), mint az 50 fölötti korosztályok, ahol ez az arány 17 és 21% közötti. Az, hogy a legidősebbek között gondolják úgy legtöbben, hogy az ország már fejlett és bátran támogathat más országokat, a 2013-as közvéleménykutatásban is megjelent. Hasonlóan, 2013-ban is a különböző korosztályok közül a legfiatalabbak voltak azok,

együtt a 45 és 59 év közöttiekkel, akik szigorúan nullára csökkentenék az egyéb országoknak nyújtott támogatásokat, mivel szerintük maga az ország szorul segítségre.

2. ábra

Magyarország segítségnyújtási képességének megítélése (százalék)



A fővárosban élők kicsit nagyobb arányban gondolják úgy, hogy Magyarország tud segíteni más államokat is, mint a kisebb városokban, vagy vidéken élők, míg ettől a legalacsonyabb jövedelműek és a szakkurzusok zárkóznak el leginkább. A jövedelmi csoportok között legnagyobb mértékben a közepes jövedelműek gondolják úgy, hogy Magyarország elég fejlett ahhoz, hogy nemzetközi fejlesztési támogatásokat nyújtson. Ehhez a jövedelmi kategóriához képest mind az alacsonyabb, mind a magasabb jövedelemmel rendelkezők kevésbé támogatóak.

A kormányváltást kívánó és a kormánnyal elégedett csoportok között szignifikáns a különbség, hogy hogyan látják az ország segítségnyújtási képességét. Előbbiek 61%-a szerint hazánknak először a saját problémáit kell megoldania, míg ez az arány a kormányt támogatók között csak 45%. Még jelentősebb az eltérés abban, hogy a kormányváltást akarók csupán 4%-a szerint fejlett eléggé az ország, hogy másoknak segítsen, ezzel szemben a kormánnyal elégedett válaszadók 27%-a gondolja így.

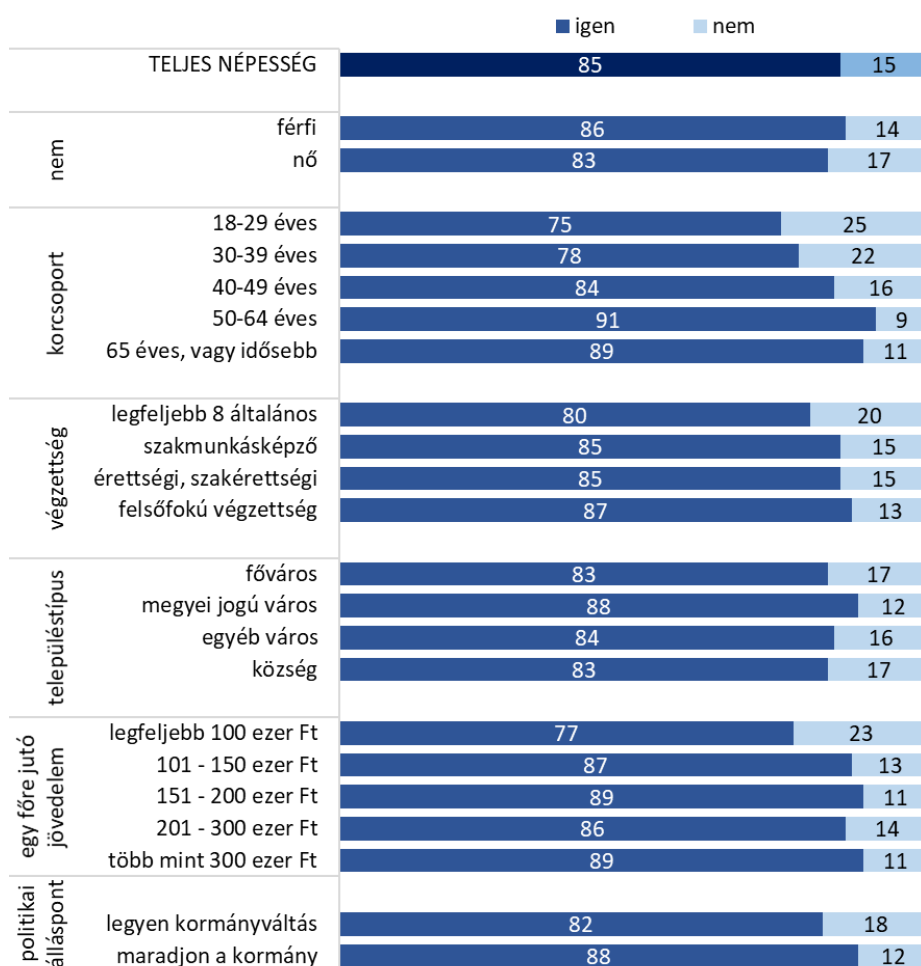
3.2 Magyarország, mint támogató

3. kérdés: Hallott Ön arról, hogy Magyarország katasztrófavédelmi helyzetekben pénzzel és erőforrásokkal rendszeresen segíti az arra rászoruló országokat? (3. ábra)

A népesség döntő többsége – 85%-a – hallott arról, hogy Magyarország katasztrófavédelmi helyzetekben rendszeresen segíti az arra rászoruló országokat, 2013-ban ez az arány csak 73% volt. Ebben a kérdésben a korábbi és az új kutatás is azt mutatja, hogy a 40 év felettek tájékozottabbak a kérdésben, mint a fiatalabbak. A 2024-es felmérésben a legfiatalabb és a legidősebb korosztályok közötti különbség eléri a 14%-ot.

3. ábra

Hallott Ön arról, hogy Magyarország katasztrófavédelmi helyzetekben pénzzel és erőforrásokkal rendszeresen segíti az arra rászoruló országokat? (százalék)



A legalacsonyabb jövedelemmel rendelkezők egy kicsit kisebb arányban hallottak erről, mint azok, akiknek a havi főre jutó háztartási jövedelme meghaladja a 100 ezer forintot.

Pozitív eredmény, hogy még a viszonylag kevésbé tájékozott csoportokban is 4-ből 3 ember hallott a támogatásokról.

4. kérdés: Ön összességében támogatja, hogy Magyarország katasztrófhelyzetekben pénzzel és erőforrásokkal rendszeresen segíti az arra rászoruló országokat? (4. ábra)

A népesség több mint kétharmada (71%) inkább helyesli, hogy Magyarország segíti a katasztrófhelyzet miatt bajba jutott országokat, teljesen azonos arányban, mint a 2013-as kutatás esetében.

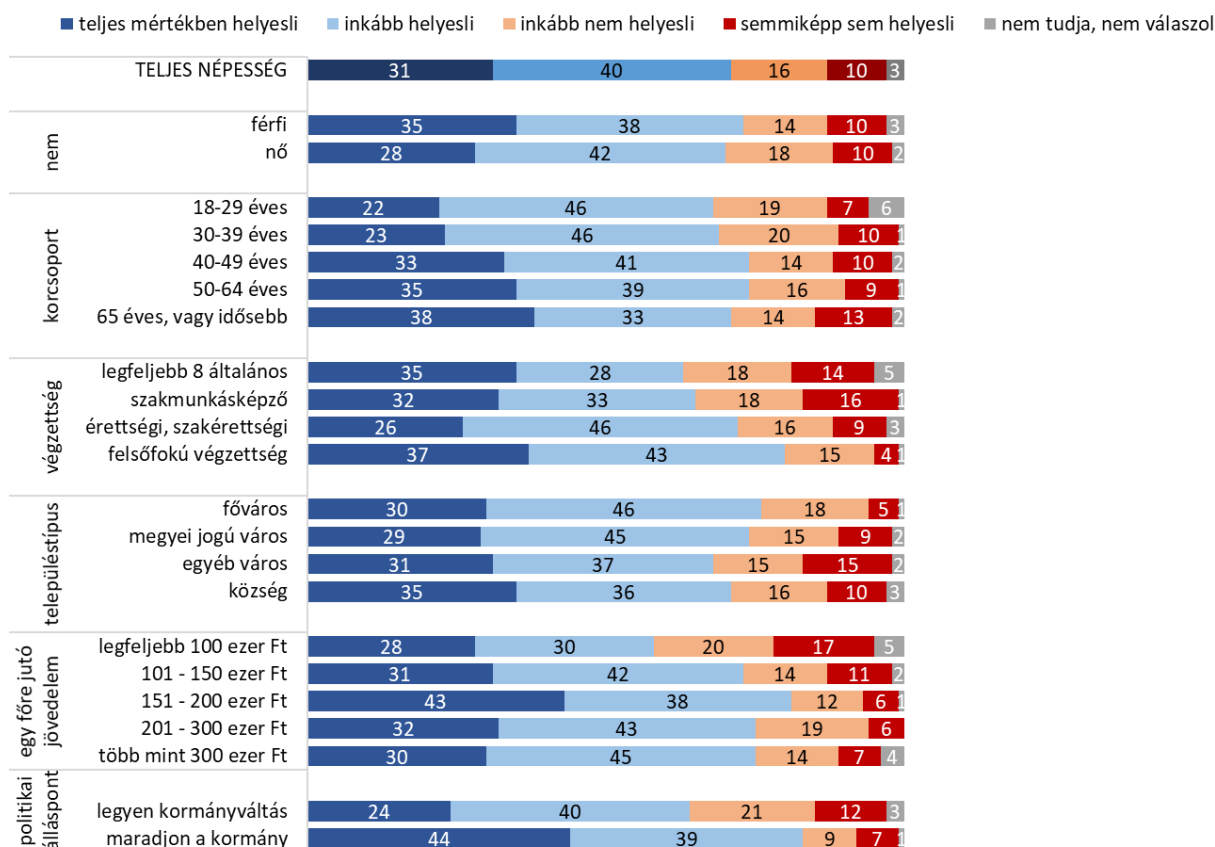
A fiatalabbak között az idősebb korosztályokhoz képest kevesebben vannak azok, akik teljes mértékben helyeslik a segítségnyújtást (22%), amely arány a legidősebbek, tehát a 65 év fölöttiek esetében eléri a 38%-ot.

Az iskolázottság tekintetében legjobban a felsőfokú végzettségűek támogatják Magyarország szerepvállalását, a legkevésbé pedig a legalacsonyabb jövedelműek, de még körükben is 50% feletti a helyeslők aránya. A közepes jövedelemmel rendelkezők akár az alacsonyabb, akár a magasabb keresetűekhez képest kiemelkedő arányban támogatják a magyar segítségnyújtást.

A politikai attitűd nagyon meghatározó: a kormánypártiak az összes demográfiai csoportnál nagyobb mértékben helyeslik Magyarország szerepvállalását a katasztrófhelyzetekben (83%), ezzel szemben azok, akik kormányváltást szeretnének, mérsékeltebben támogatják a kérdésben (64%).

4. ábra

Ön összességében támogatja, hogy Magyarország katasztrófhelyzetekben pénzzel és erőforrásokkal rendszeresen segíti az arra rászoruló országokat? (százalék)



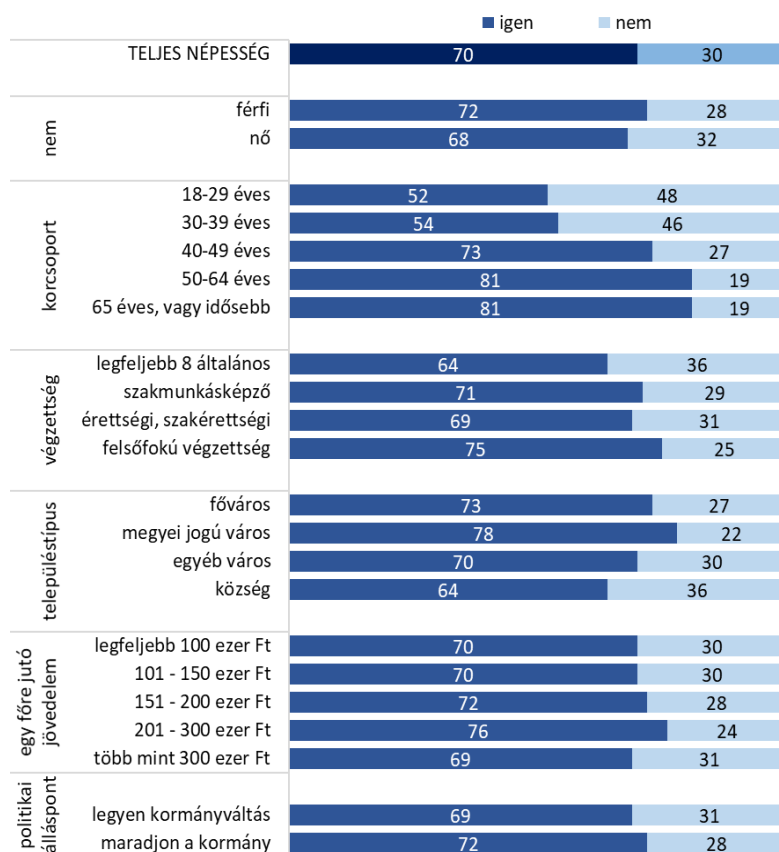
5. kérdés: Hallott Ön arról, hogy Magyarország katasztrófhelyzeteken kívül is rendszeresen támogat más országokat, hogy azok tartós felemelkedését fenntartható módon segítse? (5. ábra)

Lényegesen kevesebben hallottak arról, hogy Magyarország katasztrófhelyzeteken kívül is rendszeresen támogat más országokat, de még így is jelentős arányban tudnak róla – az emberek 70%-uk hallott róla, amely a 2013-as 41%-hoz képest számottevő előrelépés.

A fiatalabb korcsoportok jelentős mértékben eltérnek a többi demográfiai csoporttól: a 40 év alattiaknak csak kicsit több mint fele hallott arról, hogy Magyarország rendszeresen támogat fejlesztési céllal is országokat.

5. ábra

Hallott Ön arról, hogy Magyarország katasztrófhelyzeteken kívül is rendszeresen támogat más országokat, hogy azok tartós felemelkedését fenntartható módon segítse? (százalék)



6. kérdés: Magyarország a költségvetésből 2023-ban a nemzeti jövedelem 0,15%-ának megfelelő mértékben támogatta az úgynevezett fejlődő országokat, pedig ennek több mint kétszeresét vállalta korábban. Melyik állítással ért leginkább egyet? (6. ábra)

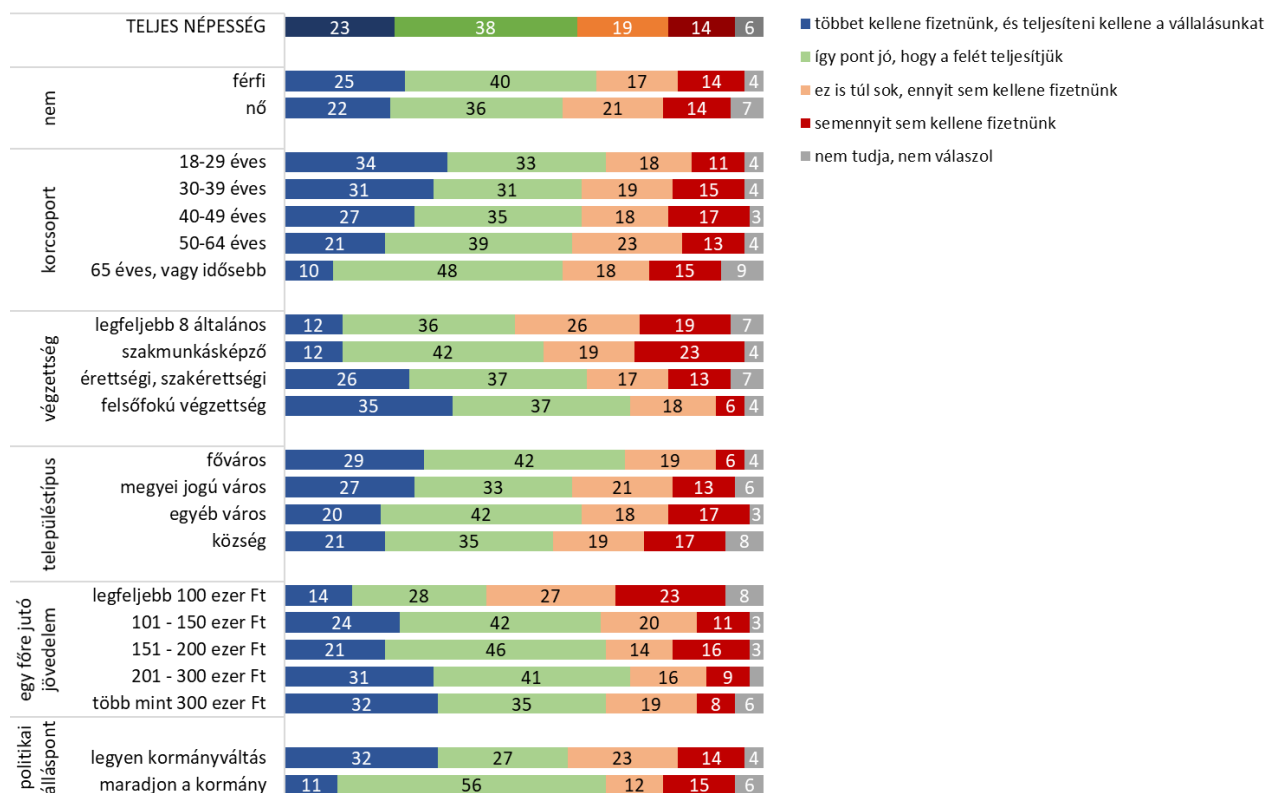
Többségben vannak és teljesen azonos azok aránya a népességben (38%), akik a korábbi és a mostani kutatásban elégedettek a Magyarország által előző évben nyújtott támogatások mértékével (2012-ben 0,10% és 2023-ban 0,15%). Ezzel szemben nőtt azok aránya, a 2013-as 14%-ról 23%-ra, akik szerint a támogatások növelésével teljesíteni kellene nemzetközi kötelezettségvállalásainkat e téren.

Érdekes ellentmondás, hogy a fiatalok voltak a legkevésbé támogatók, amikor arról nyilatkoztak, hogy egyértelmű-e a támogatásokkal, ahogy hazánk segítségnyújtási képességét is ők látták legnegatívabban. Amikor azonban a támogatásokra vonatkozó nemzetközi kötelezettségvállalásainkról kérdezték őket, ők tartották úgy legtöbbször, hogy teljesíteniük kellene a vállalásainkat, tehát növelniük kellene az erre vonatkozó magyar költségeket. Az idősek, akik viszont pozitívabban ítélték meg a támogatások nyújtását és az ország képességét mások támogatására, a nemzetközi kötelezettségvállalások esetében viszont legkevésbé gondolták úgy, hogy ezeket be kellene tartanunk.

A legnagyobb különbség a politikai attitűd szerint jelentkezik: a kormányváltást akarók csak 27%-a elégedett, míg ugyanebben a csoportban mások két irányból is elégedetlenek a költségekkel. Egyrészt 32%-uk szerint többet kellene költenünk, másrészt 37%-uk szerint vagy ennyit se (23%) vagy semennyit sem kellene erre a célra fordítanunk (14%). A kormányt támogatók ehhez képest jóval nagyobb arányban elégedettek a jelenlegi ráfordításokkal (56%) és jóval kevesebben, a kormányváltást szorgalmazókhöz képest szinte csak harmadannyian gondolják úgy, hogy növelni kellene a forrásokat (11%), másrészt kevesebben (27%) gondolják azt is, hogy ennyit se vagy semmit se kellene költeni. Ez némileg más képet rajzol a 2013-as kutatáshoz képest, amely esetében a kormánnyal elégedettek gondolták a legnagyobb arányban, hogy növelni kellene a támogatásokat és teljesíteni a vállalásainkat, míg a kormányváltást szorgalmazók voltak legtöbbször, akik úgy vélték, hogy ennyi támogatást sem kellene nyújtaniuk.

6. ábra

Magyarország a költségvetésből 2023-ban a nemzeti jövedelem 0,15%-ának megfelelő mértékben támogatta az úgynevezett fejlődő országokat, pedig ennek több mint kétszeresét vállalta korábban. Melyik állítással ért leginkább egyet? (százalék)



A demográfiai csoportok között a legfiatalabbak és diplomások között vannak a legtöbben, akik szerint teljesíteni kellene a vállalásunkat, de 30% feletti az arányuk a 30 és 40 közöttiek és a min. 200.000 Ft jövedelemmel rendelkezők között is.

A legalacsonyabb végzettségűek és a legalacsonyabb jövedelműek között az átlagnál magasabb azoknak az aránya, akik a jelenlegi ráfordítást is sokallják, a legszegényebbeknél pedig már többségben vannak azok, akik szerint kevesebbet kellene fizetnünk, vagy egyáltalán nem kellene fizetnünk.

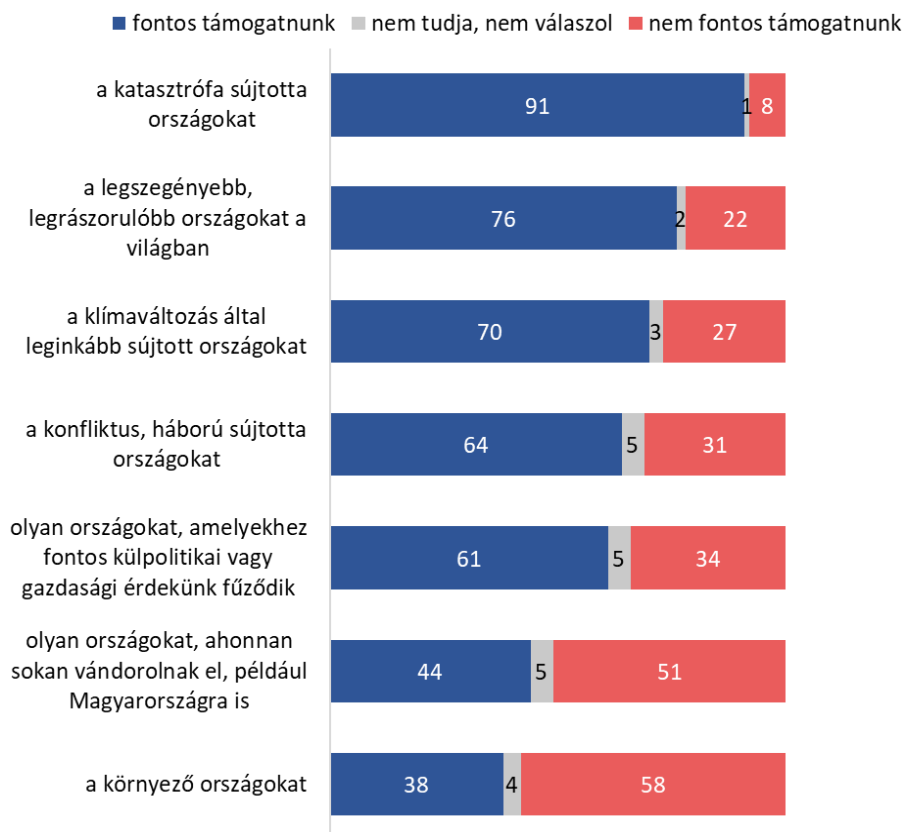
7. kérdés: Milyen szempontok alapján kellene Magyarországnak támogatnia a szegény, úgynevezett fejlődő országokat? (7. ábra)

A kérdés megválaszolásához hét előre meghatározott országcategória alapján dönthettek a megkérdezettek, hogy melyek azok az országcsoportok, melyekre hazánknek fókuszálnia kellene a támogatások odaítélésénél. Szinte teljes a konszenzus, vagyis demográfiától függetlenül nagy az egyetértés abban, hogy Magyarországnak támogatnia kell a katasztrófa sújtotta országokat (91%).

A népesség nagy része szerint a legszegényebb országok és a klímaváltozásnak legjobban kitett országok támogatása is fontos. Előbbi országcategória megsegítésével a népesség több, mint háromnegyede (76%), míg az utóbbi államok támogatásával 70% ért egyet. A klímaváltozás szempontja a 30 év alattiak körében kiemelkedően fontos.

7. ábra

Milyen szempontok alapján kellene Magyarországnak támogatnia a szegény, úgynevezett fejlődő országokat? (százalék)



Megosztóbb kérdés a háború sújtotta országok támogatása, amit a népesség csak 64%-a helyesel. A diplomások, a budapestiek, és a legnagyobb jövedelműek háromnegyede szerint nagyon fontos, ezzel szemben a legalacsonyabb jövedelműeknek csupán a fele gondolja így, amivel az összes demográfiai csoport közül körükben a legalacsonyabb ez az arány.

A külpolitikai vagy gazdasági érdekeink szempontjából fontos országok, így a migráció tekintetében a kibocsátó országok, de akár a környező államok megsegítését kevésbé helyeslik a válaszadók. Ez még akkor is igaz, ha a kormánypártiak körében az átlagnál nagyobb mértékben jelentenek ezek fontos szempontot. Azoknak az országoknak a támogatása, ahonnan potenciálisan Magyarországra vándorolnak el emberek, a politikai preferencián túl is megosztó: minél magasabb végzettségű és minél magasabb jövedelmű a válaszadó, annál nagyobb valószínűséggel tartja fontosnak ezeknek az országoknak a támogatását. A legkevésbé a válaszadók a környező országok támogatását tartják fontosnak (38%).

A 2013-as kutatásban bizonyos kategóriák nem szerepeltek a kérdésben, ezért nem lehet teljes értékűen összehasonlítani az eredményeket, de a válaszadók a rendelkezésre álló kategóriák közül akkor is a legszegényebb és a katasztrófa sújtotta országok megsegítését tartották a legfontosabbnak, és hátrébb sorolták a környező és saját érdekeink szempontjából fontos államokat.

3.3 Segítségnyújtás nemzetközi szinten

8. kérdés: Az Európai Unió évente nagyjából 22 milliárd Eurót költ hosszú távú fejlesztési támogatásokra és humanitárius segélyezésre, ami adófizetőnként nagyjából 50 eurót jelent (8. ábra)

A magyarok több mint fele (52%) megfelelő mértékűnek tartja az EU éves nemzetközi támogatásokra szánt ráfordítását. 28% szerint többet kellene költeni, 11% szerint kevesebbet. A legfiatalabb korosztály még ennél is nagyobb mértékben helyeslő, 71% gondolja úgy, hogy ez a mérték megfelelő, viszont főként a nagyobb ráfordítás kárára.

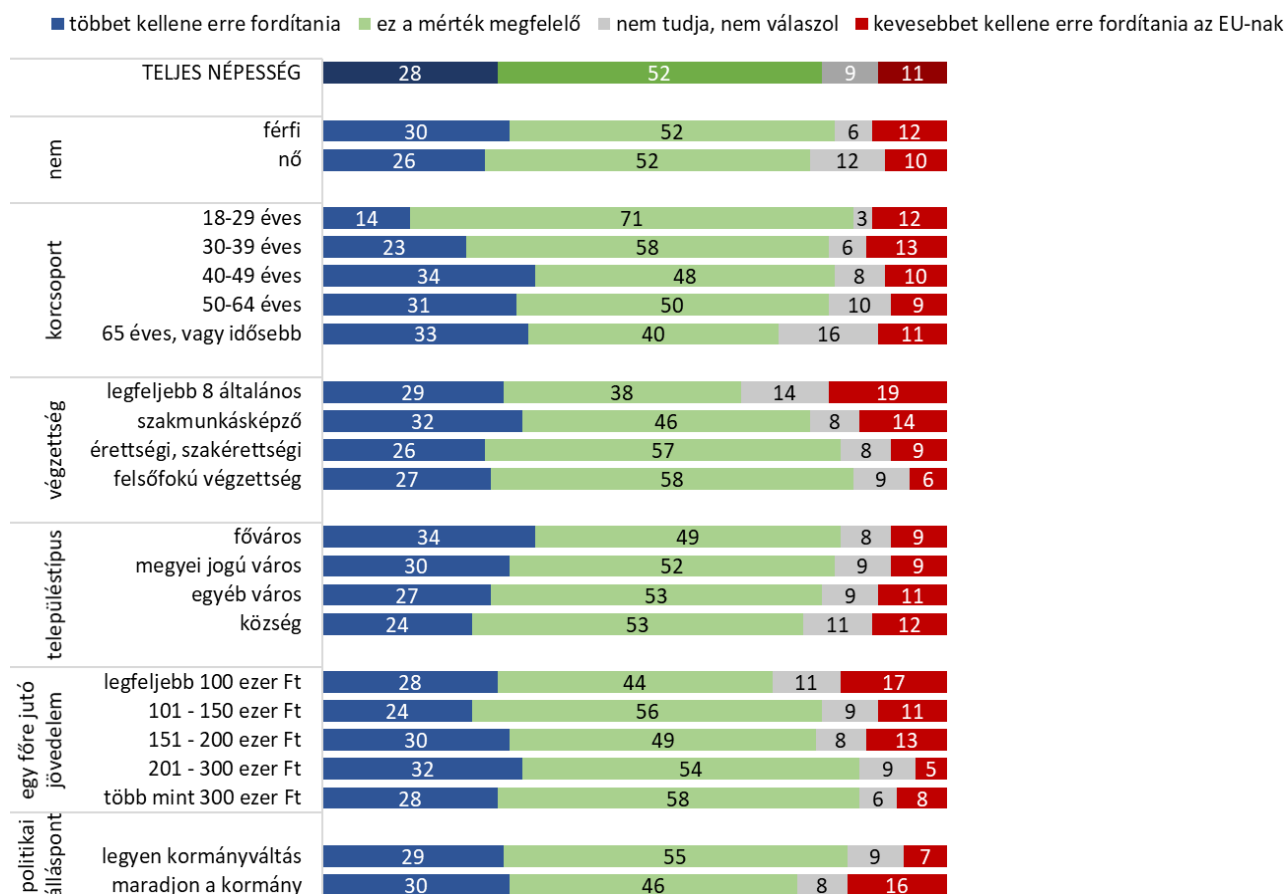
A legalacsonyabb végzettségűek és a legkevesebb jövedelemből élők körében egy kicsit magasabb azoknak az aránya, akik szerint kevesebbet kellene erre fordítania az EU-nak.

A kormánypártiak egy kicsit kisebb arányban elégedettek a jelenlegi mértékkel és kicsit nagyobb arányban támogatnák a kevesebb ráfordítást.

A magyar támogatási összegek mértékére vonatkozó válaszokkal összevetve elégedettebbek a magyarok az EU teljesítményével, viszont azt is többen gondolják, hogy növelni lenne szükséges az EU által erre szánt forrásokat. Ezzel párhuzamosan kisebb arányban gondolják, hogy kevesebb támogatást kellene az EU-nak folyósítania, mint amikor a magyar kormány kapcsán kellett erre a kérdésre válaszolniuk. Ez összhangban van egy későbbi kérdés eredményével is, miszerint az ENSZ után az EU-t tartják a válaszadók a második legfontosabb szereplőnek a fejlődő országok támogatásában.

8. ábra

Az Európai Unió évente nagyjából 22 milliárd Eurót költ hosszú távú fejlesztési támogatásokra és humanitárius segítyezésre, ami adófizetőnként nagyjából 50 eurót jelent (százalék)



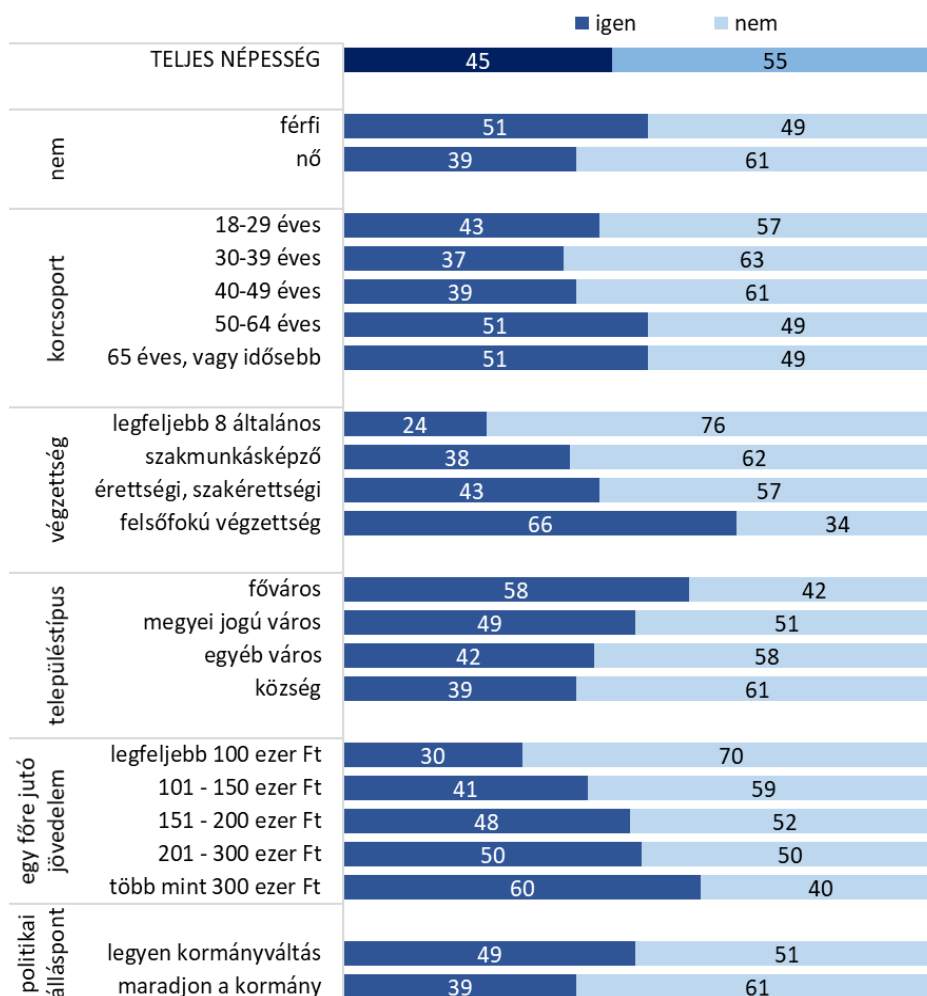
9. kérdés: Hallott vagy olvasott már a nemzetközi közösség által elfogadott Fenntartható Fejlődési Célokról? (9. ábra)

A Fenntartható Fejlődési Célokról a magyarok 55%-a még sosem hallott. Még nagyobb ez az arány a nőknél, az 50 év alattiaknál, az alacsonyabb végzettségűeknél, a községekben élőknek, az alacsonyabb jövedelműeknél és a kormánypártiaknál.

A legnagyobb mértékben a diplomások és a legmagasabb jövedelműek hallottak a Fenntartható Fejlődési Célokról, de még a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknek is a harmada sosem hallott róluk.

9. ábra

Hallott vagy olvasott már a nemzetközi közösség által elfogadott Fenntartható Fejlődési Célokról?
(százalék)

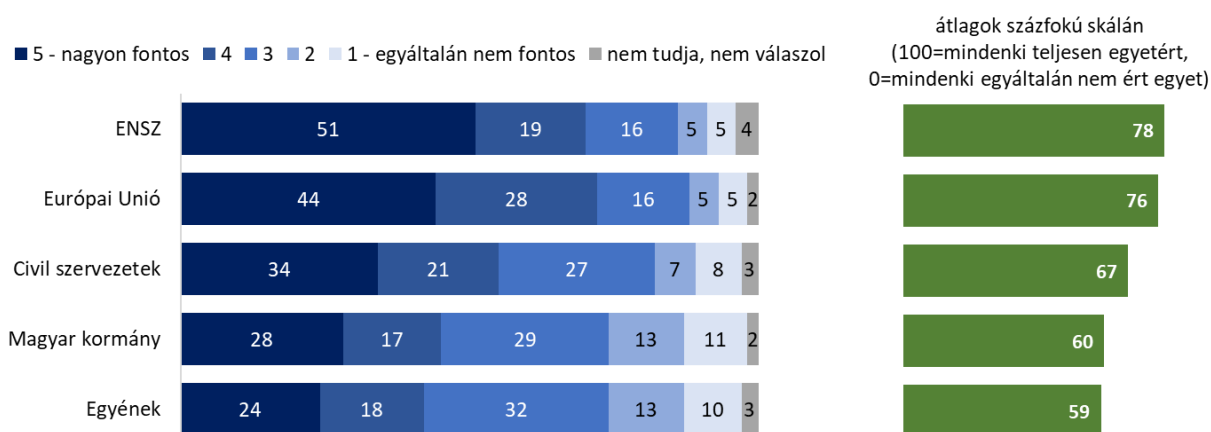


10. kérdés: A felsorolt különböző intézmények közül mondja meg, hogy melyiknek milyen fontos szerepe van a fejlődő országok segítésében? (10. ábra)

Az ENSZ és az EU szerepét tartják a legfontosabbnak az alacsonyabb jövedelmű országok segítésében az emberek; ez a vélemény nem változott a 2013-as kutatáshoz képest. Ugyanakkor a többi szereplőt is legalább közepes fontosságúnak értékelte a népesség háromnegyede, még az egyének szerepére vonatkozóan is. A nemzetközi szervek szerepét a magasabb végzettségűek fontosabbnak ítélik meg az alacsonyabb végzettségűekhez képest.

10. ábra

A felsorolt különböző intézmények közül mondja meg, hogy melyiknek milyen fontos szerepe van a fejlődő országok segítésében? (százalék)



A nők minden szereplőt fontosabbnak tartanak, mint a férfiak és az ellenzékiek is jelentősebbnek ítélik meg a különböző intézmények szerepét a kormánypártiakhoz képest, kivéve a magyar kormányt. A magyar kormány csak a 4. helyen szerepel a fontossági ranglistán, nem csak az ENSZ és az EU előzi meg, hanem a civil szervezetek is. Ennek megítélésében a politikai álláspont kiemelkedő szerepet játszik. Míg az ellenzékiek átlagosan 50 pontra értékelték a fontosságát százfokú skálára transzformálva, addig a kormánypártiak 75 pontot adtak a kormány szerepére. A magyar kormány szerepének megítélése tehát a leginkább megosztó az itt felsorolt intézmények közül, a legalacsonyabb végzettségűek, a községekben élők és a legalacsonyabb jövedelműek fontosabbnak tartják a kormány szerepét, szemben a diplomásokkal, a nagyvárosokban élőkkel és a felső két jövedelemkategóriába tartozókkal. Az is érdekes, hogy a százfokú skála alapján a magyar kormány és az egyének szerepét gyakorlatilag egyenlően fontosnak ítélik meg a válaszadók, 60 és 59 pontos átlagokkal.

A civil szervezetek szerepvállalását a fiatalok és a legmagasabb jövedelműek látják az átlagnál fontosabbnak. Az egyének szerepe bár legalulra sorolódott ezen a skálán, azt minden csoport nagyjából egyformán fontosnak tartja, a 30-39 közötti korosztály egy árnyalatnyit még fontosabbnak.

3.4 A civil szervezetek és az egyének szerepe

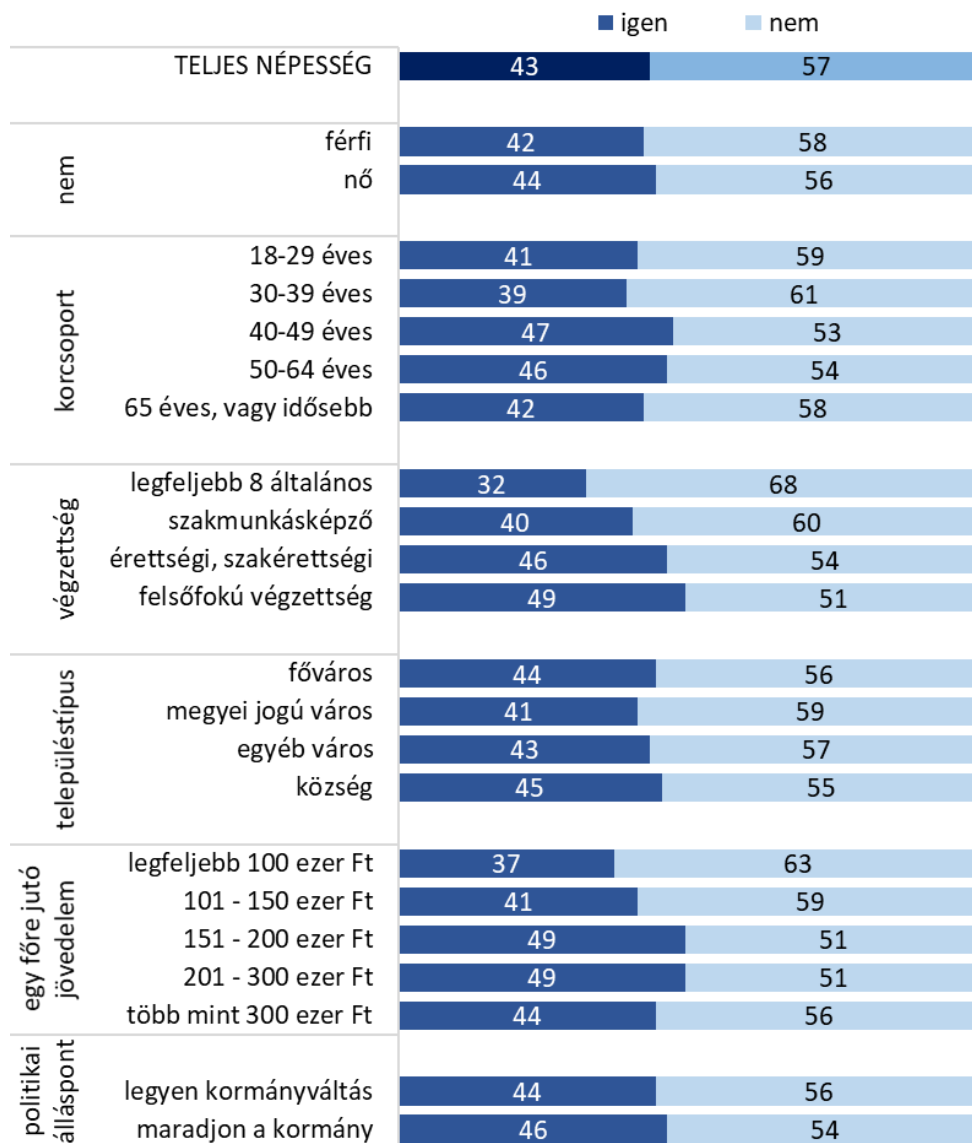
11. kérdés: Ismer olyan magyar civil szervezetet, amely fejlődő országokban humanitárius vagy fejlesztési tevékenységeket végez? (11. ábra)

A teljes lakosság 43 %-a ismer olyan civil szervezetet, amely fejlődő országokban fejlesztési tevékenységet végez, ezzel szemben már csak 26 %-uk tudott konkrét szervezetet is megnevezni. A konkrétumok szintjén főként egyházi fenntartású szervezeteket ismernek az emberek, a legtöbben a Máltai Szeretetszolgálatot és a Magyar Vöröskeresztet említették. A Máltai Szeretetszolgálaton és a Vöröskereszten kívül még a Baptista Szeretetszolgálatot, a Katolikus Karitást, az UNICEF-et, az Ökumenikus Segélyszervezetet, az Orvosok Határok Nélkül (nem magyar szervezet), a Református Szeretetszolgálatot, illetve a Hungary Helps-et (a kormány

nemzetközi fejlesztési ügynöksége, tehát nem civil szervezet) ismeri a teljes népesség legalább 1 százaléka. Emellett nagyjából 40 szervezet kapott még egy-két említést az adatfelvétel során.

11. ábra

Ismer olyan magyar civil szervezetet, amely fejlődő országokban humanitárius vagy fejlesztési tevékenységeket végez? (százalék)



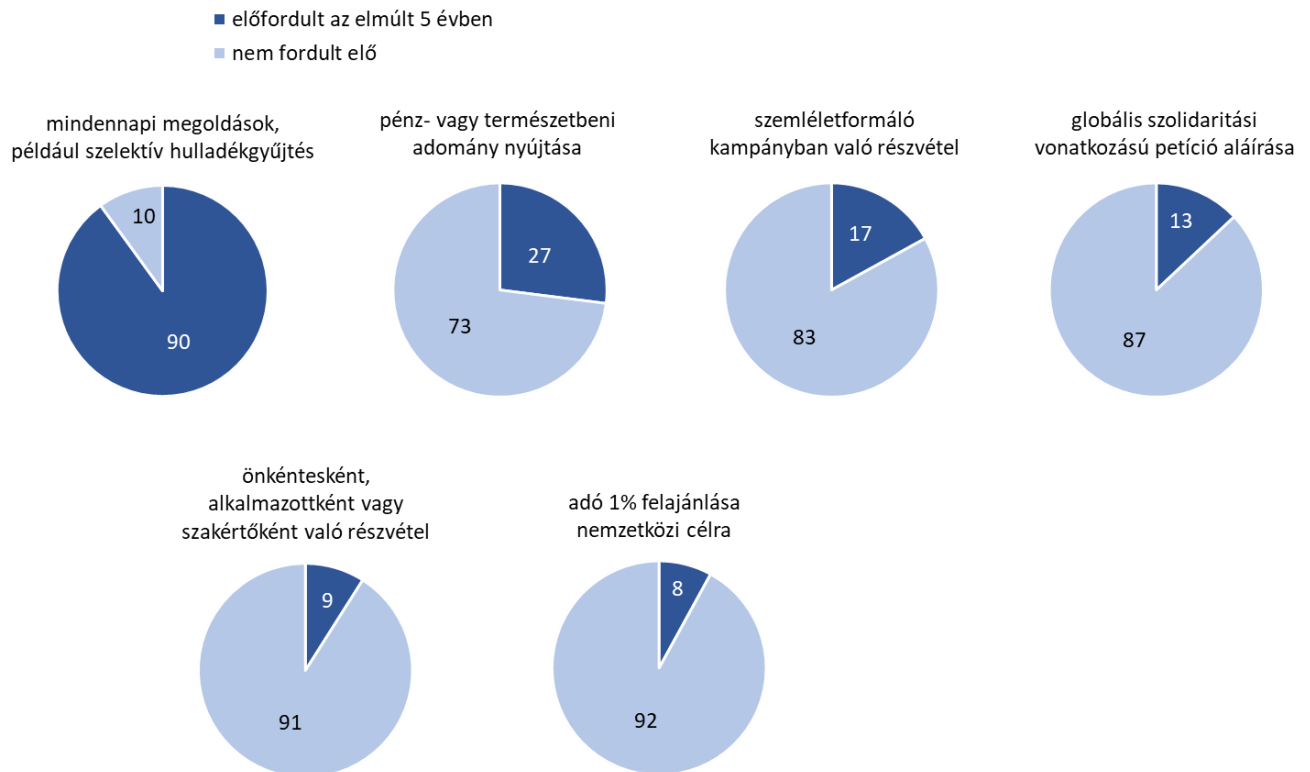
12. kérdés: A globális szolidaritásban való részvételi formák gyakorisága (12. ábra)

A legtöbben, a válaszadók 90%-a mindennapi életükben alkalmazott megoldásokon keresztül tudnak kapcsolódni a globális szolidaritáshoz. Más bevonódási formák nem jellemzőek nagy tömegben az emberekre. Adományok nyújtása még viszonylag egy népszerűbb forma, bevallásuk alapján a megkérdezettek 27%-a adományozott ilyen célra az elmúlt 5 évben, ezt azonban erősen meghatározza a jövedelmi helyzet, vagyis elsősorban a felső két jövedelemkategóriába tartozókra, a 30 és 50 év közöttiekre, a budapestiekre és a diplomásokra jellemző.

A nők és az ellenzékiek összességében nagyobb arányban vesznek részt a globális szolidaritás különböző formáiban.

12. ábra

A globális szolidaritásban való részvételi formák gyakorisága (százalék)



3.5. Szemléletformálás

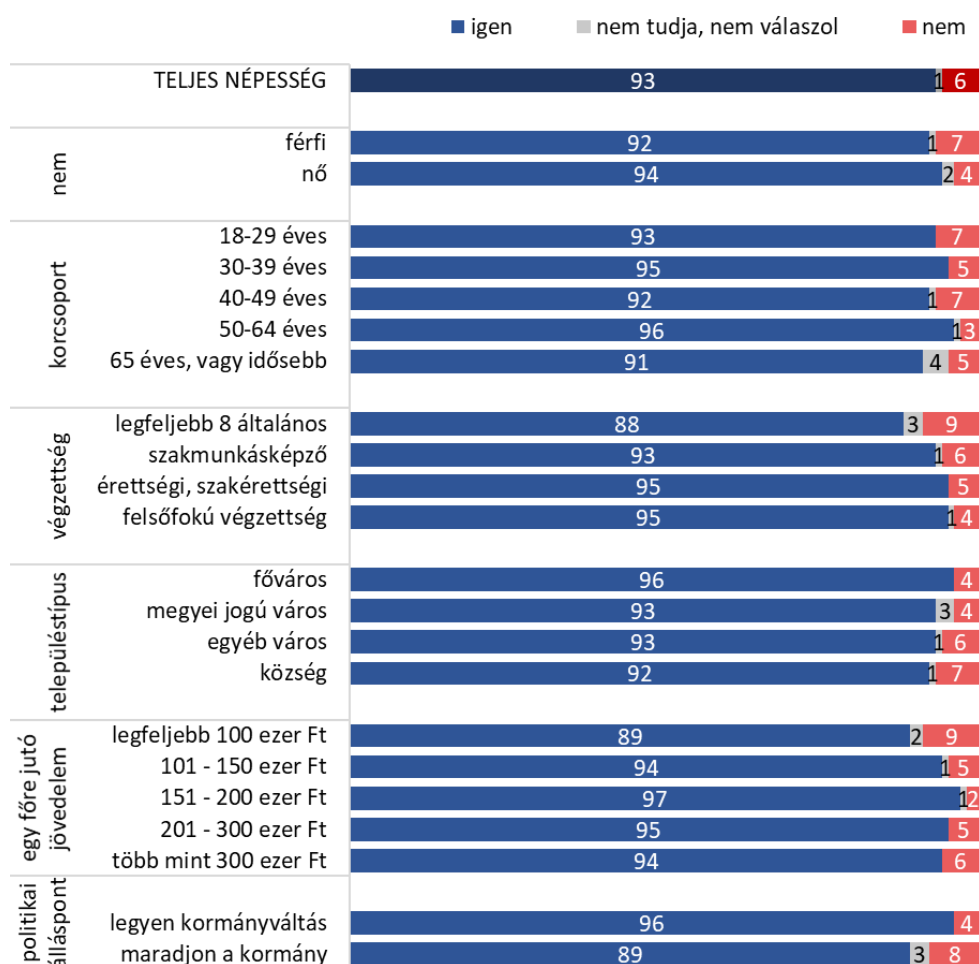
13. kérdés: Ön szerint szükség van Magyarországon az oktatás különböző szintjein és szinterein az ismeretek bővítésére a globális problémákkal kapcsolatban, vagy erre nincs szükség? (13. ábra)

Egyöntetű vélemény, hogy szükség van a globális problémákkal kapcsolatos ismeretek bővítésére az oktatásban, ugyanis a népesség 93%-a gondolja így.

A demográfiai és politikai szempontok alapján sincs komoly megosztottság a kérdésben, a legkevésbé a legfeljebb 8 osztályt végzettek támogatóak, de még körükben is 88 százalék érzi szükségét a globális problémákkal kapcsolatos oktatásnak.

13. ábra

Ön szerint szükség van Magyarországon az oktatás különböző szintjein és szinterein az ismeretek bővítésére a globális problémákkal kapcsolatban, vagy erre nincs szükség? (százalék)



4. Összefoglalás

A kutatás eredményei alapján elmondható, hogy az átlagos magyar állampolgár érdeklődése elsősorban olyan eseményekre összpontosul, amely életét és szűkebb környezetét közvetlenül befolyásolja - a fejlődő országokban zajló küzdelmekkel bár együttéreznek, az információhiány és a tehetetlenség érzése miatt mégis távolságtartást lehet megfigyelni körükben. Erre felfűzhető, hogy noha számos globális kihívást ismernek (pl. klímaváltozás, éhínség, elvándorlás), komplexitásuk okán ezek kezelésének lehetőségét leginkább a nemzetközi szintű szereplők kezében látják, még ha többen egyénileg is igyekeznek hozzájárulni a közös ügyekhez pl. szelektív hulladékgyűjtés útján. Itt kiemelendő, hogy bár a civil szervezetek munkája a nemzetközi fejlesztés és humanitárius segítségnyújtás területén látszólag nem kap meghatározó helyet a köztudatban, mégis pozitívan vélekednek a bennük rejlő potenciálról: szakértelmet, helyi tapasztalatot és hiteles, emberi motivációt kapcsolnak hozzájuk. A globális szolidaritás koncepcióját vizsgálva ellentmondás rajzolódott ki abban, hogy azt inkább csak eszmei értéként tartják számon, és gyakorlati megvalósulásában nem bíznak, ugyanakkor a katasztrófhelyzetekben nyújtott támogatást egyértelműen helyesli a lakosság a bajba jutott

ország elhelyezkedésétől, fejlettségi szintjétől függetlenül. Ez a nyitottság a hosszútávú fejlesztések esetén is megjelenik, bár jóval szűkebb fókusszal (pl. élelmezés, egészségügy, elsősorban afrikai országok esetében). Utóbbihoz több válaszadónál is bizonytalanság társult, hiszen meglátásuk szerint a tartós támogatások egyfajta elhúzódó függést, megnövekedett igényeket alakíthatnak ki a befogadó ország oldalán, illetve megjelenik a bizalomhiány is a forrásokat kezelő intézmények, entitások felé, amely felveti az átláthatóság növelésének fontosságát. Magyarország szerepét vizsgálva a válaszadók többsége közepes fejlettségű államként gondol hazánkra, amely elmarad a Világbank hivatalos besorolásától, főként az uniós forrásoktól való függésre hivatkozva. Bár a megkérdezettek szívesen látják hazánkat segítségre képes entitásként, az általános preferencia az, hogy előbb a határokon belüli hiányosságokat, kihívásokat kellene kezelni, mielőtt forrásokat allokálnánk más államok felemelésére, ennek megfelelően pedig a többség elégedett Magyarország nemzetközi fejlesztési célú ráfordításával az elmúlt év hanyatlása ellenére is.

Összességében az a konklúzió vonható le, hogy bár a magyar lakosság jelenleg inkább zárkózott a világ kihívásai iránt és szívesebben foglalkozik a saját megélhetésének, életszínvonalának kérdéseivel, mégis jelen van egy nyitottság és igény arra, hogy bővítsék ismereteiket a globális kérdésekről, illetve, ha nem is az egyén szintjén, de összefogásban, nemzetközi fellépéssel jusson segítség a fejlődő országoknak is. Kiolvasható, hogy a szolidaritás erősebb megnyilvánulásának általános akadálya a hiteles információ hiánya, egyúttal a mai társadalmakra jellemző információs túltelítettség, valamint az átláthatóság és az intézményekbe, elszámoltathatóságba vetett bizalom hiánya is, amelyek rámutatnak a fejlesztendő területekre. A felmérésnek köszönhetően így hiánypótló adatok váltak elérhetővé a nemzetközi fejlesztés területén foglalkozó valamennyi szereplő számára, amely tükrözi a magyar társadalom jelenlegi gondolkodását, tájékozottságát az érintett témákban. Ezek az eredmények pedig alátámasztásul szolgálhatnak az érintett szervezetek munkájához, hogy alulról jövő kezdeményezésekkel, még hitelesebben képviselhessék a közösen vallott értékeket tevékenységeik során.

FORRÁSOK, HASZNOS LINKEK

[A Fenntartható fejlődési célok ENSZ-es weboldala](#)

[A fenntartható fejlődési célokat meghatározó egyezmény magyar fordítása](#)

[A magyar kormány nemzetközi fejlesztéssel foglalkozó weboldala](#)

Bördös Éva – Gregor Anikó: [A szolidaritás makro- és mikroszintű aspektusai – Kiket és milyen módon támogat és támogatna Magyarország lakossága itthon és külföldön?](#), DemNet kutatási jelentés, 2013

[Development Cooperation Profiles Hungary](#) – az OECD DAC által Magyarországról összeállított donorprofil

[Directorate-general for International Partnerships](#) - a fejlesztéspolitikáért felelős uniós főigazgatóság weboldala

[European Consensus on Development](#) – az Európai Unió Tanácsának, a tagállamoknak, az Európai Parlamentnek és az Európai Bizottságnak a közös nyilatkozata a nemzetközi fejlesztési együttműködés közös európai víziójáról és cselekvési kereteiről

[Globnev.hu](#) - A globális nevelést és a magyar civil szervezetek és szakértők globális nevelés körében végzett szolgáltatásait bemutató oldal

[HAND Szövetség weboldala](#) – Tudástár

[HAND Szövetség Facebook oldala](#)

[Hungary Helps Ügynökség weboldala](#)

[OECD Fejlesztéstámogatási Bizottsága](#)

Udvari Beáta: [HAND AidWAtch jelentés 2024 - Fókuszban a civil szervezetek forrásai: a magyar szervezetek nemzetközi fejlesztési és humanitárius tevékenységeinek kormányzati támogatása](#), HAND Szövetség, 2024